

ЛІТАРАТУРА І МАСТАЦТВА

ОРГАН МІНІСТЭРСТВА КУЛЬТУРЫ І ПРАУЛЕННЯ СЯЮЗА ПІСЬМЕННІКАў БССР

№ 44 (1163)

Субота, 1 чэрвеня 1957 года

Цана 40 кап.

Вялікая перабудова

З высокай трыбуны пятай сесіі Вярхоўнага Савета БССР чацвёртага склікання і ў час перапынку паміж пасяджэннямі можна было пачуць нямаля шчырных, задушэўных слоў аб тым, чым жылі і жывуць нашы савецкія народы. Вось у першыя кругі дэпутатаў старшыня перадавага калгаса імя Сталіна Давыд Гародніца рабіў П. Паўлікаў дэклірацыю ўражаннямі аб рабоце сесіі:

— Разумею, што гэта значыць усё-заднае саборніцтва? — пытае ён у сяброў. — Саборніцтва паміж аэнямі, брыгадамі, калгасамі, саборніцтва паміж цэхамі і заводамі, паміж раёнамі і рэспублікамі. Ды тут горы можна перавярнуць! А цяпер з Амерыкай саборніцтва будзем. — У яго вачы ўспыхае задушэўны агонь. — Што-ж, і тут пакажам, на што здольныя савецкія людзі. Злучаныя Штаты, вядома, — сур'яны праціўнік. Але-ж мы — савецкія людзі!

Нейкі момант старшыня маўчыць, нібы прыпамінаючы нешта важнае, а пасля спакойна заключае: — У нашым калгасе прапанова таварышша Хрушчова — у самы кароткі тэрмін дагнаць ЗША па вытворчасці мяса, малака і масла на душу насельніцтва — сусветна гаручая падтрымка. Мы ўжо робім некаторыя практычныя захады...

А тэатры Гродзенскага тэатрасаюза камітэта Т. Сімушэўскага ўрадавалі мерапрыемствы партыі і ўрада ў справе далейшага ўдасканалвання арганізацыі кіравання прамысловасцю і будаўніцтвам у нашай рэспубліцы.

Цяпер камітат будзе прадаваць больш рытмічна, — гаворыць яна. — Вырашыцца, нарэшце, пытанне аб бесперабойным забеспячэнні прадпрыемства сыравінай і іншымі матэрыяламі, якія мы атрымліваем часта з вялікай затрымкай з-за розных ведамасных бар'ераў...

Дэпутат Вярхоўнага Савета БССР, настаўніца Марына Горская школы Пухавіцкага раёна А. Крэпская задала вельмі цікавае пытанне: «Падпарадкаваныя ў кіраванні прамысловасцю, прыняццём дзейных мер па спрашчэнню складанай і надзвычай радэцкай сістэмы будаўніцтва арганізацыі рэспублікі.

Усміхаючыся, яна са шчырым захапленнем раскажа: — Цяпер значна хутчэй будуць будавацца школы. Спадзім, што новыя навуцальныя год нашы вучні сустрагнуць у новым светлым і прасторным будынку школы. А ён-жа нам так патрэбны!

І калі змяшчаць любога дэпутата, любога годка, які быў запышаны на гэтую сесію Вярхоўнага Савета БССР, што з пачатка больш за ўсё ўхваляе і ўрадавае іх, — вожны, не задуманваецца, адказаў: вялікі клопат, які працягваецца наша родная партыя і Савецкі ўрад аб добрабыце народа, аб далейшым эканамічным умацаванні Радзімы.

Укладзе Старшыня Савета Міністраў БССР дэпутата Н. Я. Аўхімовіча аб далейшым удасканалванні арганізацыі кіравання прамысловасцю і будаўніцтвам у Беларускай ССР разгортва шырока праграма новага ўдому народнай гаспадаркі рэспублікі.

Дакладчы адзначыў, што за гэты саветскі ўладу Беларусь ператварылася ў высокаразвітую ў прамысловых адносінах рэспубліку. Навата створаны такія галіны прамысловасці, як трактарная, аўтамабільная, станкабудаўнічая, сельскагаспадарча-машынабудавання, вытворчасці жалеза-

З сесіі Вярхоўнага Савета БССР

бетону, дарожных і будаўнічых машын, матэрыялаў і веласіпедаў, радыёпрыёмнікаў і тэлевізараў. Прыняты сесіяй Вярхоўнага Савета СССР Закон аб далейшым удасканалванні арганізацыі кіравання прамысловасцю і будаўніцтвам знойшоў усёагульную падтрымку і забаронне беларускага народа. Сапраўды, маштабы вытворчасці настолькі патрабуюць умацавання канкрэтных аператыўнае кіравання народнай гаспадаркі, удасканаліць арганізацыйныя формы кіравання. Гэта неабходна перш за ўсё для таго, каб даць яшчэ большы прастор развіццю прадукцыйных сіл, поўнацэнна выкарыстаць наяўныя рэзервы для далейшага ўздыму народнай гаспадаркі і паліпшэння добрабыту савецкіх людзей.

Вядома, што кіраванне праз міністэрствы і ведамствы межа многа недапоўна. Перш за ўсё гэта ведамасны бар'ер, які прыводзіць да ненармальнага арганізацыйнага вытворчых сувязей паміж прадпрыемствамі і рознымі міністэрствамі, размешчанымі ў адным і тым-жа горадзе. У гэтым лёгка пераканацца, калі ўлічыць, што ў Беларусі працуе цяпер 2.419 вялікіх і малых прамысловых прадпрыемстваў, з іх: саюзнага падпарадкавання — 160, рэспубліканскага — 1.135, абласнога і раённага — 624, прамысловай і сільскагаспадарчай кааперацыі — 500. Кіравалі гэтай прамысловасцю на тэрыторыі рэспублікі аж 21 саюзна, 18 саюза-рэспубліканскіх і 12 рэспубліканскіх міністэрстваў.

Сэнс перабудовы заключаецца ў тым, каб перайці ад кіравання народнай гаспадаркі праз галінавыя міністэрствы і ведамствы да кіравання пабудаванага на тэрытарыяльнаму прынцыпу. У гэтай сувязі ў рэспубліцы ліквідуецца рад галінавых міністэрстваў.

У сучасны момант, заявіў тав. Н. Я. Аўхімовіч, Беларусь узяла сабой адны эканамічны адміністрацыйны раён Савецкага Саюза, які характарызуецца поўнай спецыялізацыяй прамысловасці ў агульнасаюзнай вытворчасці. Зыходзячы з гэтага, у Беларусі ствараецца адзін Совет народнай гаспадаркі, у які ўвойдуць 835 найбольш буйных прамысловых прадпрыемстваў саюзнага і саюза-рэспубліканскага падпарадкавання з валавой прадукцыяй на 1957 год у аб'ёме 16,5 мільярда рублёў.

Пры Соўнаргасе ствараецца тэхнічна-эканамічны совет, на які ўскладаецца разлад агульных пытанняў развіцця прамысловасці рэспублікі і пытанняў арганізацыі вытворчага кааперавання як унутры рэспублікі, так і за яе межамі. Будучы створаны таксама адпаведны галінавы ўпраўленні і аддзелы, абавязак якіх — аператыўна кіраваць прадпрыемствамі, што адносяцца да Соўнаргаса.

Каб палепшыць работу будаўнічых арганізацый і кіравання імі, скасаваны Міністэрства будаўніцтва і Міністэрства гаспадарскай і сельскага будаўніцтва. Замест гэтых двух міністэрстваў пры Савецкім Міністраў БССР створана Упраўленне будаўніцтва. Таксама мяркуецца скасаваць Камітат па справах будаўніцтва і архітэктары пры Савецкім Міністраў БССР.

Перабудова кіравання прамысловасцю павышае ролю і адказнасць масовых Со-

ветаў, партыйных і прафсаюзных арганізацый. Цяпер усю прамысловасць, якая знаходзілася ў падпарадкаванні Міністэрства мясцовай і паліўнай прамысловасці, амаль усе прадпрыемствы комунальнай і гарадской гаспадаркі мяркуецца перадаць выканком абласных Саветаў дэпутатаў працоўных.

Вялікая ўвага надаецца цяпер Дзяржаплану. Ён павінен з'яўляцца сапраўдным навуковым планавым-эканамічным органам народнай гаспадаркі. Перабудова кіравання прамысловасцю і будаўніцтвам патрабуе значнага паліпшэння яго работы, а таксама дзейнасці абласных, гарадскіх і раённых планавых камісій.

Нясмыслены рост сацыялістычнай вытворчасці можа паспяхова ажыццяўляцца толькі на базе вышэйшай тэхнікі пры няўзільным тэхнічным прагрэсе. Для паспяховага вырашэння гэтай задачы ўносіцца прапанова стварыць Дзяржаўны навукова-тэхнічны камітэт пры Савецкім Міністраў БССР.

Прымаюцца адпаведныя захады па ўпарадкаванню работы шматлікіх арганізацый па забеспячэнню прадпрыемстваў і будоўляў сыравінай, матэрыяламі і абсталяваннем.

У сувязі з рэарганізацыяй кіравання прамысловасцю і будаўніцтвам павінны быць значна палепшаны змест і метады работы Міністэрства дзяржаўнага кантролю.

Перабудова кіравання прамысловасцю і будаўніцтвам азначае расшырэнне правоў рэспублік у галіне планавання і фінансавання. За кароткі час гэта ўжо даю адчувальныя вынікі. У рэспубліканскім бюджэце, напрыклад, на 1957 год застаецца звыш трыццаці працэнтаў даходаў дзяржаўнага бюджэту. Вядома, гэтыя мерапрыемствы будуць садзейнічаць далейшаму развіццю народнай гаспадаркі і культуры беларускага народа.

Выступіўшы ў спрэчках дэпутаты адзінадушна ацанілі мерапрыемствы партыі і ўрада па перабудове кіравання народнай гаспадаркі, спыніліся на раздз прадукцыйных пытанняў, звязаных са стварэннем эканамічнага раёна і арганізацыі Соўнаргаса.

Вярхоўны Совет адзінагалосна прыняў Закон аб аб'яднанні Міністэрства сельскай гаспадаркі БССР, Міністэрства саўгасоў БССР і Міністэрства меліярацыі БССР у адно Міністэрства сельскай гаспадаркі Беларускай ССР.

Адзінагалосна прымаецца пастанова аб назначэнні дэпутата А. І. Золана першым намеснікам Старшыня Савета Міністраў Беларускай ССР і старшынёй Савета народнай гаспадаркі Беларускай ССР.

На сесіі таксама заслуханы даклад міністра аховы здароўя БССР дэпутата І. А. Ісавары аб паліпшэнні медыцынскага абслугоўвання насельніцтва рэспублікі.

Вярхоўны Совет адзінагалосна прымае пастанову аб паліпшэнні медыцынскага абслугоўвання насельніцтва.

Вярхоўны Совет БССР таксама адзінагалосна прымае законы аб зацвярджэнні Указаў Прэзідыума Вярхоўнага Савета Беларускай ССР, прынятых паміж чацвёртай і пятай сесіямі.

Рашэнні сесіі Вярхоўнага Савета БССР і пятай сесіі Вярхоўнага Савета БССР абудзілі народную ініцыятыву, выклікалі да актыўнага творчага жыцця новыя крыніцы народнай энэргіі. Уся гэтая ініцыятыва і энэргія народа — гаспадарка краіны Саветаў прынясе нашай любімай Радзіме новыя поспехі.

ШЧАСЛІВАЕ МАЛЕНСТВА

Незадаўга ад Мінска, у прыгожай мясцовасці, на ўзгорку, у гэтым сасновым лесе знаходзіцца лагер Мінскай санаторна-ляснай школы. Гэта — спецабліны гарадок, і аб ім хочацца раскажаць сёння — у міжнародны дзень абароны дзяцей. Зной тут дзеці жывуць, харчуюцца, вучацца, весела і разумна праводзяць вольны час. А ўлетку набіраюцца свежых сіл і здароўя.

І вось цяпер з раніцы да вечара на ўзгорку гуляць звыклія галасы хлалчужкоў і дзяўчынак. Іх прывезлі сюды больш з розных шкоў горада: з першай, дваццаці шоста, дваццаці дзевятай. Адна з іх скончыла першы клас, другія перайшлі ў чацвёрты. Але з першага дня дзеці пасябравалі і адчуваюць сябе не горш, чым дома. Асабліва падабаецца тут Але Мазуркевіч. Гэта не выпадкова. Дома яна не мела-б магчымасці добра адпачыць. Акрамя яе, у сям'і рабочага шпалернай фабрыкі Міхаіла Мазуркевіча яшчэ трое дзяцей. Маці — работніца фарфарава-фаянсавога завода. А стан здароўя Алы не зусім добры.

Такіх дзяцей, як Аля, у лагерь многа. Сям'я Уладзіміра Сматракова складалася з пяці чалавек. У Зой Рамчынскай сем братоў і сястры. А Галя Лаўжонак жыла толькі з маткай Ідвігай Скапанінай, якая працуе ў акруговым Доме афіцэраў.

За станам здароўя дзяцей сочыць не толькі ўрач С. Бялява. Выхавальні, піонеркажыткі, работнікі кухні па-бацькоўску паглядаюць за маленькімі жыжарамі санаторнага лагера. Сюды завозіцца высокакаларыйныя прадукты — мяса, яйкі, крупы, цукар, малако. Ежа даецца дзецям пяць разоў на дзень.

Доктар Струнеўскі

Пасля агляду хворых Уладзімір Струнеўскі зайшоў у кабінет, сеў за стол.

Пастукалі ў дзверы. Струнеўскі не паспеў адказаць, як убачыў на парозе фельчара Лісоўскага.

Пётр Міронавіч Лісоўскі — стары, вопытны работнік. Уладзімір добра памятае, як ён, нібы рондэга сына, сустраў яго, маладога ўрача, што прыхаў у вёску адразу пасля інстытута. Струнеўскі нарадзіўся і вырас у Мінску, тут атрымаў адукацыю, лічы не паспеў пабыць «у людзях».

Фельчар раскажаў урачу пра масовыя ўмовы, на што ў першую чаргу варта было б звярнуць увагу.

І вось цяпер, калі стары ўвайшоў у кабінет і заўважыў, што Уладзімір нечым вельмі засмучаны, ён сеў побач і пачаў размову аднак:

— Проста на вачы мяняецца... Здаецца, надыла пустое месца было, а цяпер... — фельчар паказаў рукою на акно.

— Вы гэта аб чым? — запытаў Струнеўскі і паглядзеў на вуліцу. Хоп ён вельмі паважваў Петра Міронавіча, але за раз зусім не было жадання пачынаць з ім размову, якая не адносіцца да таго, пра што ён думае.

— Я пра паслак наш кажу, — гаворыў далей Пётр Міронавіч. — Бачыце, двухпавярховыя жылыя дамы, а вузенькі клуб. Гэта-ж сапраўдны палац! Тут хто, у гэтай галіцы, сядо балот ды лясцоў, бачыў раней такія светлыя будынкі!

— Светлыя! — Струнеўскі адвярнуўся ад акна. — Бальніца наша таксама новая, таксама, скажаце, што палац. А вось хутка зма, а ў нас яшчэ аяшчэныя нямкі. Хворыя мерануць у палац. А ў рэальным аддзяленні хоп наўкоў ганай. Гэтага ніхто не разумее, гэта нікога не трывожыць.

— Дык гэта-ж часовае справа... Так жакаць, цяжкасці росту... — спрабаваў сучыцца фельчар.

— Не, гэта — бюракратызм! Не вам казаць, Пётр Міронавіч, як у нас іншыя краіны і рускія народныя песні, класічныя і ўласныя творы. Бальнаўчыне сустраі на фестывалі свайх землякаў — анімабель бандурнастаў з Першамайскага раёна, які таксама заваяваў права выступіць у Кіеве. Асабліва спадобалася слухачам песня пра Багдана Хмельніцкага, якую патхнена выканаў ансамбль.

Хто на Станіслаўшчыне не чуў пра ансамбль песні і танцаў лясарубоў сёла Касмаў Яблуніўскага раёна? У ім 47 здольных выканаўцаў. Прыкарпацкім лясарубам аплацівалі тысячы людзей за выкананне ўкраінскай песні і танца, сучаснага «Касмацкіх частушкі», каламыткі з танцам «Гупулка».

Любіць спяваць калгаснікі палескага сёла Займішча Шчорскага раёна Чэрніцкай вобласці. На рэспубліканскім фестывалі яны, акрамя песні «Слова аб партыі» і народных, прывезлі ўласны твор пра свайго земляка — легендарнага героя грамадзянскай вайны Нікалая Александровіча Шчорса і беларускую народную песню «Лен».

Многа творыў братыя беларускага народа выканалі і іншыя ўдзельнікі фестывалю. Юнакі і дзяўчаты сёла Бабельскага раёна Палтаўскай вобласці за-

Уважліва праслухоўваюцца ўрач і кулінары да пажаданняў маленькіх жыжароў. Дзевяцігадовая Надзя Краснова мела не зусім добры апетыт. У час абеду да яе падыйшла ўрач Серафіма Нікалаевна Вяляева.

— Табе не падабаецца суп? — пытаецца яна ў Надзі.

— Суп смачны, але... І дзяўчынка, саромеючыся, гаворыць: — Я больш люблю сельдзі, чым цукеркі... — Заўтра будуць і сельдзіны...

У лагерь дзеці не толькі добра харчуюцца, але атрымліваюць і добрае развіццё. На беразе ракі ці ў бары арганізуюцца гульні, атракцыйныя, спартыўныя мерапрыемствы. Кіруюць імі вопытныя выхавальні-настаўнікі Уладзімір Аляксееў, Галіна Янкова, Марыя Канапчанкава і іншыя.

З самымі маленькімі выхавальніцамі В. Канапчанка ідзе ў гушчыню лясу. Там дзеці гуляюць, а часцей за ўсё прасіць пачытаць ім якую-небудзь казку.

Для старэйшых ёсць вялікая пляцоўка, спартыўны гарадок. Увечары дзеці збіраюцца ля тэлевізара. Да іх паслужы і добрая дзіцячая бібліятэка. Сюды дастаўляюцца газеты «Піонер Беларусі», «Піонерская правда», «Зорька», часопісы «Бярозка», «Мурчылка» і іншыя.

Радасна гуляць дзіцячыя галасы ў бары! На здымках: 1. На прагулкае В. Урач С. Бялява і дзеці. 2. Урач С. Бялява і дзеці. 3. Дзеці і старшыня піонеркажыткі М. Канапчанкава гуляюць у мяч.

Доктар Струнеўскі

са слязімі кінулася да яго, але Струнеўскі не адхіліў: — Пачакайце, сукакойцеся. Бачыце — хворы страціў прытомнасць.

Урач прарэўшы пуць, аглядзеў хворага, вызначыў, што ў таго палачана рабры і пабіта печань, і тут-жа аказаў неадкладную медыцынскую дапамогу.

— Ці ёсць білака конь? Хворага трэба адразу-ж адрывіць у бальніцу, — запытаў ён у гаспадары хаты. Бал той выштаў, жонка прыседа каля мужа і, зірнуўшы трывожа на ўрача, запытала: — Доктар, ну што... што будзе?... Як ён?

— Вы дарэмна трывожыцеся. Палачыць у стацыянары тыдзень-другі і будзе здаровы... А дзеці ў вас ёсць? Дно? Отка іх глядзіце... Цяпер вяртаецца дамоў — мужа вапага без вас заледзілі.

Струнеўскі аглядзеў у хане малых, парай сё-тое гаспадыню; першы раз у хане доктар — яму ёсць аб чым пагаварыць.

Вяці пацярпеўшага даваўся не ва ўчастковую бальніцу, і дзе галоўным урачом Уладзімір Струнеўскі, а ў раённы тэатр Парыжы Гомельскай вобласці. Дорога туды была лепшая. Урач суправаджаў хворага да самай бальніцы.

Вярнуўся Струнеўскі дамоў позня ўвечары. Многа ўспомінаў, трывожных думак перамаў ён за гэтыя суткі... Год назад схаў ён сюды, у паслак Радкі Рог Баўрыўскага раёна Магілёўскай вобласці, і не меў уаўлення, з якімі цяжкасцямі давяжэцца сустрацца. Самастойная работа ўдзялялася яму ў інстытуте інакш. Там вучыў, як аглядаць хворых, як ставіць дыягназ, як лячыць. А ў жонцы сустракацца з яым, непрадугледжаным ніякімі падручнікамі. Хіба ён думаў раней займацца будаўніцтвам або фінансавымі справамі, а тут даваўся... А якіх хвороб толькі не даводзіцца лячыць сельскаму ўрачу. Ён павінен быць фізіятрам і аталярыяголагам, гінекалагам і акулістам, педыятрам і неўраптолагам...

(Працяг на 3-й стар.)

БАГАТАЯ ТАЛЕНТАМІ СОВЕЦКАЯ ЗЯМЛЯ!

У гэтыя вясновыя дні Кіеў асабліва прыгожы і юны. На яго плошчах і вуліцах, у садах і на бульварна-гаспадарчых тэрах, у яго песня самая звыклая і радасць самая вясёлая, тыя, каму належыць будучыня. У святочным уборы, водзірам ветак сустраюць старажытны Кіеў прадстаўнікоў дваццаці шасці абласцей і горада-героя Севастопалю. Сюды прыбыло больш пачы тысяч уздэльнікаў першага ўкраінскага фестывалю. Як да вялікага свята юнацтва, надыхтавалася да яго моладзь рэспублікі.

З усіх канцоў Украіны ў сталіцу рэспублікі прыехалі сотні юных пасланцоў гарадоў і сёл, пераможцоў абласных фестывалюў, спартыўных саборніцтваў.

Падрыхтоўка да рэспубліканскага і Сусветнага фестывалюў моладзі і студэнтаў вялікага вялікі энтузіязм сярод украінскай моладзі, навясіла яе працоўную і палітычную актыўнасць.

А ўседа за работай ідзе вясёласць. Песня, музыка, танцы! У дні падрыхтоўкі да фестывалюў павялілася многа новых і цікавых форм работы сярод моладзі: «Клубы цікавых сустрач», «Клубы дзючач», «Комсамольскія клубы» і г. д. Шырокі размах набыла мастацкая самадзейнасць, выявіліся тысячы новых талентаў, значна вырасла колькасць самадзейных калектываў і іх удзельнікаў. Толькі ў сёлах рэспублікі цяпер працуюць 52 тысячы самадзейных калектываў, якія аб'ядноўваюць 778 тысяч уздэльнікаў. Узніклі сотні новых хараў, танцавальных і драматычных групоў, лужавых і струнных аркестраў, каля бандурнастаў.

Большасць уздэльнікаў фестывалю — людзі, якія заняты непасрэдна ў вытворчасці. Багатая талентамі украінска аямля! Не вычарнальна магчымасці для развіцця адкрылі яе народу Комуністычная партыя і савецкая ўлада.

3 25 па 28 мая тысячачадоўны і вечна малады Кіеў зніеў песнямі шчаслівага юнацтва. У святочных калонах уздэльнікаў фестывалю прайшлі будаўнікі 35 комсамольскіх шахт Данбаса, маладыя сталевары, перадавыя механізатары, жылвадоўцы, сладавы. Многія з іх атрымалі права ўдзельнічаць у фестывалі за выдатныя наказы і ў працы.

Колькі выдумкі і ініцыятывы праявіла моладзь! Прыбралі пашыраны зеляніны, кумацём сцягоў, сустрала сталіца гасцей. У канцэртных залах і клубах прайшлі конкурсы на лепшага выканаўца. Тысячы юнакоў і дзяўчат прынялі ўдзел ва ўрачыстым поладзе уздэльнікаў фестывалю. Ад імя ўсёй моладзі Украіны яны ўсклаі вянок на помніку вялікага заснавальніка і арганізатара першай у свеце Со-

ветскай дзяржавы Вадзіміра Ільчы Ляніна, чыё імя з горадско носьці комсамол. На рэспубліканскім стадыёне імя Н. С. Хрушчова адбыўся адкрыццё свята. Пасля таго, як у неба ўзняўся сцяг фестывалю і запалалі факелы ўсіх абласцей, на Чэрапанавай гары быў запалены факел першага ўкраінскага фестывалю.

Свае творчыя дасягненні паказала ў час свята маладзёнае з'вязно сёла Калінаўкі Нікалаўскай вобласці. Юнакі і дзяўчаты выканалі украін-

скія і рускія народныя песні, класічныя і ўласныя творы. Бальнаўчыне сустраі на фестывалі свайх землякаў — анімабель бандурнастаў з Першамайскага раёна, які таксама заваяваў права выступіць у Кіеве. Асабліва спадобалася слухачам песня пра Багдана Хмельніцкага, якую патхнена выканаў ансамбль.

Хто на Станіслаўшчыне не чуў пра ансамбль песні і танцаў лясарубоў сёла Касмаў Яблуніўскага раёна? У ім 47 здольных выканаўцаў. Прыкарпацкім лясарубам аплацівалі тысячы людзей за выкананне ўкраінскай песні і танца, сучаснага «Касмацкіх частушкі», каламыткі з танцам «Гупулка».

Любіць спяваць калгаснікі палескага сёла Займішча Шчорскага раёна Чэрніцкай вобласці. На рэспубліканскім фестывалі яны, акрамя песні «Слова аб партыі» і народных, прывезлі ўласны твор пра свайго земляка — легендарнага героя грамадзянскай вайны Нікалая Александровіча Шчорса і беларускую народную песню «Лен».

Многа творыў братыя беларускага народа выканалі і іншыя ўдзельнікі фестывалю. Юнакі і дзяўчаты сёла Бабельскага раёна Палтаўскай вобласці за-

кончылі сваё выступленне «Беларускай полькай». «Сюіты на тэмы беларускіх калгасных песень» Я. Ніколка выканаў аркестр народных інструментаў сёла Бабычыцы Чэрніцкага раёна Вініцкай вобласці.

Звеняныя, дзяркі, трактарысты і сядзавы — уздэльнікі Старажынецкага маладзёжнага ансамбля (Чэрніцкай вобласці) прывезлі на рэспубліканскі фестываль беларускія народныя танцы «Юрачка» і «Крыжачок», а ільновавы Ровенскага Палесся з калгаса імя XVIII партыяна-ферэцыі (сёла Тымянае) Сарненскага раёна — жартоўную беларускую песню «Куца мая, кумачка» і народную песню «Як крыніца цячэ».

Майстар мастацкага слова прывіў сябе калгаснік Юрый Папоў сёла Чэрнычыны Палтаўскай вобласці, чытаючы байкі Кандрата Крапівы.</

Новае ў беларускім правапісе

11 мая 1957 года Совет Міністраў БССР прыняў пастанову «Аб укладзенні і частковых зменах існуючага беларускага правапісу». Імя патрыятычнага, належаць сучаснаму і неабходнаму гэтаму зменам.

Пастанова Савета Міністраў БССР аб правапісе з'явілася не раптам, ёй папярэднічала прадцяглая падрыхтоўчая работа. Яшчэ ў 1947 годзе перад Інстытутам мовы, літаратуры і мастацтва Акадэміі навук БССР было пастаўлена пытанне аб распрацоўцы праекта ўдасканалення і ўдаскладнення беларускага правапісу. У працэсе абмеркавання гэтага праекта і яго шматлікіх варыянтаў былі выказаны многія розныя, але цікавыя і каштоўныя думкі, якія аказалі значную дапамогу ў далейшай рабоце над праектам. Агульнай думкай амаль усіх удзельнікаў абмеркавання было тое, што існуючы правапіс у асноўным адпавядае нормам літаратурнай мовы і таму няма патрэбы рабіць карэктывы ў яго, а неабходна толькі ўнесці невялікія змены і ўдаскладненні. Гэта думка і лягла ў аснову пры распрацоўцы шалатковага варыянта праекта.

Адной з самых складаных праблем беларускага правапісу з'яўляецца напісанне ўласных назваў. Правапіс 1933 года прадугледжваў рознае напісанне аднаго і таго ж імя, калі носьбіты іх адносяцца да сваёй нацыянальнай прыналежнасці. На падставе гэтага права пірабна было напісана Сяргея пісаць паводле правапісу беларускі слоў праз я ў першым складзе перад наіскам. Калі-ж носьбітам паабодна імя аказаліся прадстаўнікі іншай нацыянальнасці, то, як ні дзіўна, у першым складзе перад наіскам павіна было захоўвацца в. Можна было-б не звяртаць увагі на неадпаведнасць гэтага права, калі-б яно з'яўлялася добрым ключом для практыкі. Але бада якраз у тым, што на практыцы паўставаў вялікі цяжкасці. На самай справе, як напісаць прозвішча Пятроў у такім сказе: «Найлепшых паказчыкаў дабіўся рабочы Пятроў»? Фактычна напісанне кожнага імя або прозвішча складала дзель не перададзённую цяжкасць. Ды гэта і зразумела, справа тут не ў носьбіце, а ў слове, — свяд імя ці імянаўнае, а калі імянаўнае па паходжанню, то назоўкі яго ў сваёй знешняй абалонцы захавала спецыфічны імянаўны рысы. Ці яно ўжо настолькі асіміляванае, што нельга адзіночце яго ад беларускіх слоў, пусціла свае каранні ў нашай мове, пачало жыць на нашай моўнай глебе.

Пастанова Савета Міністраў БССР прадугледжвае адзін падыход да напісання ўласных і не ўласных назваў. У сувязі з гэтым значна спрашцілася права аб напісанні ненаціскавых о — ліквідаваны непадобны выключэнні. Падпарадкавана агульнаму правілу аб аканні і павіна была да літаратурнага вымаўлення напісанне такіх слоў, як савет, балшышкі, мануміст, сацыялізм, пралетарыят, піянер, рэвалюцыя, і вытворных ад іх. Аканне распаўсюджваецца на пачатковае о ва ўласных імянах, прозвішчах і географічных назвах (Арол, Ака, Астроўскі), на канцавое о ў назменных словах за выключэннем тых выпадкаў, калі яно знаходзіцца пасля галаснай.

У адносінах напісання ненаціскавых е, з пастанова захаванае розны падыход да сваёй і запячатанай лексікі, аднак са значным і вельмі важным удаскладненнем. Словы, у тым ліку і ўласныя імяны, прозвішчы і географічныя назвы дзеліцца не проста на свае і імянаўныя, а на словы з славянскай і не славянскай лексічнай асновай. Такі падзел лексікі ў часе абмеркавання праекта гэтай пастанова выкаляў некаторыя парэчанні. Надрасілавае складалася гэтага прынцыпу падзелу. Аднак гэтае апасені не маюць сур'ёзнай падставы. Падзел слоў на словы з славянскай і не славянскай лексічнай асновай для беларускага правапісу не новы, ён дастасоўваўся да слоў звычайных, не ўласных імяна. На самай справе, ніхто не задумаўся, як напісаць якое-небудзь звычайнае слова агульнаславянскага паходжання, але заўсёды чамусьці павіны былі памятаць, што рускага Сяргея трэба адзіночце ад беларускага. Некаторыя цяжкасці можа ўзнікнуць пры вызначэнні лексічнай асновы, аднак гэта будзе датычаць толькі пасобных імяна і прозвішчаў.

Вельмі паспела пытанне аб пашырэнні дэкана і пеканія на некаторыя сучасныя беларускія вымаўленні швядзкіх д, т перад суфіксамі -р, -ін, -ёр, -ец, -ейск. Практыка ўжо даўно адмовілася ад такога напісання і вымаўлення, як намяндэр, мундыр, білетор, нарантын і г. д., але да апошняга часу можна было сустрэць іячэ такія напісанні, як балатыраваца, алпавыраваца. На меры таго як запячатанае слова ўсё больш і больш уваходзіць у жыццёва мову народа, яно ўсё больш і больш патрынае набываць нацыянальную афарбоўку як у вымаўленні, так і ў напісанні. Адно з

шматлікіх з'яў гэтага працэсу і з'яўляецца змячэнне д, т.

Напісанне ўласных імяна, прозвішчаў і географічных назваў у пастанова ставіцца ў залежнасць ад літаратурнага вымаўлення. І гэта вельмі правільна. Такое рашэнне не парочыць, а вынікае з фанетычнага прынцыпу — асновы беларускага правапісу.

А як-жа з літаратурным вымаўленнем? Ці існуюць яго нормы? Вядома, існуюць. Іншая справа, што ў нас яшчэ не складзены і не выдзелены тым неабходнай шлоўнікі, якія-б зафіксавалі гэтае літаратурнае вымаўленне. Але-ж змены правапісу прымаюцца не на год і не на два, а на дзесяці гадоў. За гэты час будуць выдзелены, акрамя двухмоўных, тлумачальны, арфаграфічны і арфаграфічны слоўнікі. Першай ласцяўкай у гэтых адносінах будзе беларуская-руская слоўнік, які выхуецца да друку. Ён будзе, да з'яўлення спецыяльнага вялікага арфаграфічнага слоўніка, найбольш поўным лаведнікам па арфаграфіі.

Больш дакладна і выразна падаецца правапіс раздзяляльных апострафа і мяккага знака. Сфера распаўсюджвання апошняга значна пашырэнца ў словах імянаўнага паходжання. Калі мяккі знак пісаўся толькі пасля л, то зараз будзе пісацца і пасля н, с, м, д і непрыстававага з, калі такіх азначэння перад е, ё, і, ю, я вымаўляюцца раздзяльна.

Усім па-новаму вырашаецца пытанне аб правапісе складаных слоў. Гэта было, бадай, самае забытае і самае невзрачнае імя аказаліся прадстаўнікі іншай нацыянальнасці, то, як ні дзіўна, у першым складзе перад наіскам павіна было захоўвацца в. Можна было-б не звяртаць увагі на неадпаведнасць гэтага права, калі-б яно з'яўлялася добрым ключом для практыкі. Але бада якраз у тым, што на практыцы паўставаў вялікі цяжкасці. На самай справе, як напісаць прозвішча Пятроў у такім сказе: «Найлепшых паказчыкаў дабіўся рабочы Пятроў»? Фактычна напісанне кожнага імя або прозвішча складала дзель не перададзённую цяжкасць. Ды гэта і зразумела, справа тут не ў носьбіце, а ў слове, — свяд імя ці імянаўнае, а калі імянаўнае па паходжанню, то назоўкі яго ў сваёй знешняй абалонцы захавала спецыфічны імянаўны рысы. Ці яно ўжо настолькі асіміляванае, што нельга адзіночце яго ад беларускіх слоў, пусціла свае каранні ў нашай мове, пачало жыць на нашай моўнай глебе.

Пастанова Савета Міністраў БССР прадугледжвае адзін падыход да напісання ўласных і не ўласных назваў. У сувязі з гэтым значна спрашцілася права аб напісанні ненаціскавых о — ліквідаваны непадобны выключэнні. Падпарадкавана агульнаму правілу аб аканні і павіна была да літаратурнага вымаўлення напісанне такіх слоў, як савет, балшышкі, мануміст, сацыялізм, пралетарыят, піянер, рэвалюцыя, і вытворных ад іх. Аканне распаўсюджваецца на пачатковае о ва ўласных імянах, прозвішчах і географічных назвах (Арол, Ака, Астроўскі), на канцавое о ў назменных словах за выключэннем тых выпадкаў, калі яно знаходзіцца пасля галаснай.

У адносінах напісання ненаціскавых е, з пастанова захаванае розны падыход да сваёй і запячатанай лексікі, аднак са значным і вельмі важным удаскладненнем. Словы, у тым ліку і ўласныя імяны, прозвішчы і географічныя назвы дзеліцца не проста на свае і імянаўныя, а на словы з славянскай і не славянскай лексічнай асновай. Такі падзел лексікі ў часе абмеркавання праекта гэтай пастанова выкаляў некаторыя парэчанні. Надрасілавае складалася гэтага прынцыпу падзелу. Аднак гэтае апасені не маюць сур'ёзнай падставы. Падзел слоў на словы з славянскай і не славянскай лексічнай асновай для беларускага правапісу не новы, ён дастасоўваўся да слоў звычайных, не ўласных імяна. На самай справе, ніхто не задумаўся, як напісаць якое-небудзь звычайнае слова агульнаславянскага паходжання, але заўсёды чамусьці павіны былі памятаць, што рускага Сяргея трэба адзіночце ад беларускага. Некаторыя цяжкасці можа ўзнікнуць пры вызначэнні лексічнай асновы, аднак гэта будзе датычаць толькі пасобных імяна і прозвішчаў.

Вельмі паспела пытанне аб пашырэнні дэкана і пеканія на некаторыя сучасныя беларускія вымаўленні швядзкіх д, т перад суфіксамі -р, -ін, -ёр, -ец, -ейск. Практыка ўжо даўно адмовілася ад такога напісання і вымаўлення, як намяндэр, мундыр, білетор, нарантын і г. д., але да апошняга часу можна было сустрэць іячэ такія напісанні, як балатыраваца, алпавыраваца. На меры таго як запячатанае слова ўсё больш і больш уваходзіць у жыццёва мову народа, яно ўсё больш і больш патрынае набываць нацыянальную афарбоўку як у вымаўленні, так і ў напісанні. Адно з

шматлікіх з'яў гэтага працэсу і з'яўляецца змячэнне д, т.

раіня ідзе поўным ходам. І не ўсё новае, што ўнікае ў вузка спецыяльных галінах ведаў, адразу набывае рысы таго слова, якое ўжо нямае бытавала ў стыхійнай народнай мове. Пастанова аб зменах прадугледжвае гэта з'яві і не абавязвае ўціскаць у правапіс, як у пракрустава ложа, кожнае слова. У тых выпадках, калі на першай частцы выраза праўляецца пачочны націск, хоць асновы націск і прыпадае на першы склад другой часткі, слова пішацца з улікам двух націскаў.

Некаторую цяжкасць складуць толькі тымя словы, у якіх пачаўся ўжо працэс затухання пачочнага націску, але гэты працэс яшчэ не завяршыўся. У якасці прыкладу можна прывесці такія словы, як мо(а)вазнаўства, зан(а)надаўства. Напісанне такіх слоў павіна вырашацца ў слоўніковым парадку.

Важнае ўдаскладненне робіць пастанова і ў адносінах асабовых канчаткаў дзяслоўнага ліку мае вялікае пашырэнне канчаткаў -у. Гэта не адзін з двух магчымых канчаткаў для дзяслоўнага ліку, а канчаток, які нясе поўную, акрамя граматычнай, сэнсавую нагрузку, гэта характэрная для беларускай мовы форма некаторых лексічных катэгорыяў. Усе назоўнікі са значэннем дзеяння, адлічанага разумення, рэчыва, аб'екта і сплучных прадметаў маюць такі канчаток. З гэтага разу разумення выключаліся назвы хімічных элементаў і іх злучэнняў. Пастанова ліквідуе гэтае непатрэбнае ўскладненне: зараз усе рэчывы, у тым ліку і хімічныя элементы і іх злучэння, будуць пісацца ў родным склоне адзіночнага ліку з канчаткам -у.

Важнае ўдаскладненне робіць пастанова і ў адносінах асабовых канчаткаў дзяслоўнага ліку мае вялікае пашырэнне канчаткаў -у. Гэта не адзін з двух магчымых канчаткаў для дзяслоўнага ліку, а канчаток, які нясе поўную, акрамя граматычнай, сэнсавую нагрузку, гэта характэрная для беларускай мовы форма некаторых лексічных катэгорыяў. Усе назоўнікі са значэннем дзеяння, адлічанага разумення, рэчыва, аб'екта і сплучных прадметаў маюць такі канчаток. З гэтага разу разумення выключаліся назвы хімічных элементаў і іх злучэнняў. Пастанова ліквідуе гэтае непатрэбнае ўскладненне: зараз усе рэчывы, у тым ліку і хімічныя элементы і іх злучэння, будуць пісацца ў родным склоне адзіночнага ліку з канчаткам -у.

Важнае ўдаскладненне робіць пастанова і ў адносінах асабовых канчаткаў дзяслоўнага ліку мае вялікае пашырэнне канчаткаў -у. Гэта не адзін з двух магчымых канчаткаў для дзяслоўнага ліку, а канчаток, які нясе поўную, акрамя граматычнай, сэнсавую нагрузку, гэта характэрная для беларускай мовы форма некаторых лексічных катэгорыяў. Усе назоўнікі са значэннем дзеяння, адлічанага разумення, рэчыва, аб'екта і сплучных прадметаў маюць такі канчаток. З гэтага разу разумення выключаліся назвы хімічных элементаў і іх злучэнняў. Пастанова ліквідуе гэтае непатрэбнае ўскладненне: зараз усе рэчывы, у тым ліку і хімічныя элементы і іх злучэння, будуць пісацца ў родным склоне адзіночнага ліку з канчаткам -у.

Важнае ўдаскладненне робіць пастанова і ў адносінах асабовых канчаткаў дзяслоўнага ліку мае вялікае пашырэнне канчаткаў -у. Гэта не адзін з двух магчымых канчаткаў для дзяслоўнага ліку, а канчаток, які нясе поўную, акрамя граматычнай, сэнсавую нагрузку, гэта характэрная для беларускай мовы форма некаторых лексічных катэгорыяў. Усе назоўнікі са значэннем дзеяння, адлічанага разумення, рэчыва, аб'екта і сплучных прадметаў маюць такі канчаток. З гэтага разу разумення выключаліся назвы хімічных элементаў і іх злучэнняў. Пастанова ліквідуе гэтае непатрэбнае ўскладненне: зараз усе рэчывы, у тым ліку і хімічныя элементы і іх злучэння, будуць пісацца ў родным склоне адзіночнага ліку з канчаткам -у.

Важнае ўдаскладненне робіць пастанова і ў адносінах асабовых канчаткаў дзяслоўнага ліку мае вялікае пашырэнне канчаткаў -у. Гэта не адзін з двух магчымых канчаткаў для дзяслоўнага ліку, а канчаток, які нясе поўную, акрамя граматычнай, сэнсавую нагрузку, гэта характэрная для беларускай мовы форма некаторых лексічных катэгорыяў. Усе назоўнікі са значэннем дзеяння, адлічанага разумення, рэчыва, аб'екта і сплучных прадметаў маюць такі канчаток. З гэтага разу разумення выключаліся назвы хімічных элементаў і іх злучэнняў. Пастанова ліквідуе гэтае непатрэбнае ўскладненне: зараз усе рэчывы, у тым ліку і хімічныя элементы і іх злучэння, будуць пісацца ў родным склоне адзіночнага ліку з канчаткам -у.

Важнае ўдаскладненне робіць пастанова і ў адносінах асабовых канчаткаў дзяслоўнага ліку мае вялікае пашырэнне канчаткаў -у. Гэта не адзін з двух магчымых канчаткаў для дзяслоўнага ліку, а канчаток, які нясе поўную, акрамя граматычнай, сэнсавую нагрузку, гэта характэрная для беларускай мовы форма некаторых лексічных катэгорыяў. Усе назоўнікі са значэннем дзеяння, адлічанага разумення, рэчыва, аб'екта і сплучных прадметаў маюць такі канчаток. З гэтага разу разумення выключаліся назвы хімічных элементаў і іх злучэнняў. Пастанова ліквідуе гэтае непатрэбнае ўскладненне: зараз усе рэчывы, у тым ліку і хімічныя элементы і іх злучэння, будуць пісацца ў родным склоне адзіночнага ліку з канчаткам -у.

Важнае ўдаскладненне робіць пастанова і ў адносінах асабовых канчаткаў дзяслоўнага ліку мае вялікае пашырэнне канчаткаў -у. Гэта не адзін з двух магчымых канчаткаў для дзяслоўнага ліку, а канчаток, які нясе поўную, акрамя граматычнай, сэнсавую нагрузку, гэта характэрная для беларускай мовы форма некаторых лексічных катэгорыяў. Усе назоўнікі са значэннем дзеяння, адлічанага разумення, рэчыва, аб'екта і сплучных прадметаў маюць такі канчаток. З гэтага разу разумення выключаліся назвы хімічных элементаў і іх злучэнняў. Пастанова ліквідуе гэтае непатрэбнае ўскладненне: зараз усе рэчывы, у тым ліку і хімічныя элементы і іх злучэння, будуць пісацца ў родным склоне адзіночнага ліку з канчаткам -у.

Важнае ўдаскладненне робіць пастанова і ў адносінах асабовых канчаткаў дзяслоўнага ліку мае вялікае пашырэнне канчаткаў -у. Гэта не адзін з двух магчымых канчаткаў для дзяслоўнага ліку, а канчаток, які нясе поўную, акрамя граматычнай, сэнсавую нагрузку, гэта характэрная для беларускай мовы форма некаторых лексічных катэгорыяў. Усе назоўнікі са значэннем дзеяння, адлічанага разумення, рэчыва, аб'екта і сплучных прадметаў маюць такі канчаток. З гэтага разу разумення выключаліся назвы хімічных элементаў і іх злучэнняў. Пастанова ліквідуе гэтае непатрэбнае ўскладненне: зараз усе рэчывы, у тым ліку і хімічныя элементы і іх злучэння, будуць пісацца ў родным склоне адзіночнага ліку з канчаткам -у.

Важнае ўдаскладненне робіць пастанова і ў адносінах асабовых канчаткаў дзяслоўнага ліку мае вялікае пашырэнне канчаткаў -у. Гэта не адзін з двух магчымых канчаткаў для дзяслоўнага ліку, а канчаток, які нясе поўную, акрамя граматычнай, сэнсавую нагрузку, гэта характэрная для беларускай мовы форма некаторых лексічных катэгорыяў. Усе назоўнікі са значэннем дзеяння, адлічанага разумення, рэчыва, аб'екта і сплучных прадметаў маюць такі канчаток. З гэтага разу разумення выключаліся назвы хімічных элементаў і іх злучэнняў. Пастанова ліквідуе гэтае непатрэбнае ўскладненне: зараз усе рэчывы, у тым ліку і хімічныя элементы і іх злучэння, будуць пісацца ў родным склоне адзіночнага ліку з канчаткам -у.

Важнае ўдаскладненне робіць пастанова і ў адносінах асабовых канчаткаў дзяслоўнага ліку мае вялікае пашырэнне канчаткаў -у. Гэта не адзін з двух магчымых канчаткаў для дзяслоўнага ліку, а канчаток, які нясе поўную, акрамя граматычнай, сэнсавую нагрузку, гэта характэрная для беларускай мовы форма некаторых лексічных катэгорыяў. Усе назоўнікі са значэннем дзеяння, адлічанага разумення, рэчыва, аб'екта і сплучных прадметаў маюць такі канчаток. З гэтага разу разумення выключаліся назвы хімічных элементаў і іх злучэнняў. Пастанова ліквідуе гэтае непатрэбнае ўскладненне: зараз усе рэчывы, у тым ліку і хімічныя элементы і іх злучэння, будуць пісацца ў родным склоне адзіночнага ліку з канчаткам -у.

Важнае ўдаскладненне робіць пастанова і ў адносінах асабовых канчаткаў дзяслоўнага ліку мае вялікае пашырэнне канчаткаў -у. Гэта не адзін з двух магчымых канчаткаў для дзяслоўнага ліку, а канчаток, які нясе поўную, акрамя граматычнай, сэнсавую нагрузку, гэта характэрная для беларускай мовы форма некаторых лексічных катэгорыяў. Усе назоўнікі са значэннем дзеяння, адлічанага разумення, рэчыва, аб'екта і сплучных прадметаў маюць такі канчаток. З гэтага разу разумення выключаліся назвы хімічных элементаў і іх злучэнняў. Пастанова ліквідуе гэтае непатрэбнае ўскладненне: зараз усе рэчывы, у тым ліку і хімічныя элементы і іх злучэння, будуць пісацца ў родным склоне адзіночнага ліку з канчаткам -у.

Важнае ўдаскладненне робіць пастанова і ў адносінах асабовых канчаткаў дзяслоўнага ліку мае вялікае пашырэнне канчаткаў -у. Гэта не адзін з двух магчымых канчаткаў для дзяслоўнага ліку, а канчаток, які нясе поўную, акрамя граматычнай, сэнсавую нагрузку, гэта характэрная для беларускай мовы форма некаторых лексічных катэгорыяў. Усе назоўнікі са значэннем дзеяння, адлічанага разумення, рэчыва, аб'екта і сплучных прадметаў маюць такі канчаток. З гэтага разу разумення выключаліся назвы хімічных элементаў і іх злучэнняў. Пастанова ліквідуе гэтае непатрэбнае ўскладненне: зараз усе рэчывы, у тым ліку і хімічныя элементы і іх злучэння, будуць пісацца ў родным склоне адзіночнага ліку з канчаткам -у.

Важнае ўдаскладненне робіць пастанова і ў адносінах асабовых канчаткаў дзяслоўнага ліку мае вялікае пашырэнне канчаткаў -у. Гэта не адзін з двух магчымых канчаткаў для дзяслоўнага ліку, а канчаток, які нясе поўную, акрамя граматычнай, сэнсавую нагрузку, гэта характэрная для беларускай мовы форма некаторых лексічных катэгорыяў. Усе назоўнікі са значэннем дзеяння, адлічанага разумення, рэчыва, аб'екта і сплучных прадметаў маюць такі канчаток. З гэтага разу разумення выключаліся назвы хімічных элементаў і іх злучэнняў. Пастанова ліквідуе гэтае непатрэбнае ўскладненне: зараз усе рэчывы, у тым ліку і хімічныя элементы і іх злучэння, будуць пісацца ў родным склоне адзіночнага ліку з канчаткам -у.

Важнае ўдаскладненне робіць пастанова і ў адносінах асабовых канчаткаў дзяслоўнага ліку мае вялікае пашырэнне канчаткаў -у. Гэта не адзін з двух магчымых канчаткаў для дзяслоўнага ліку, а канчаток, які нясе поўную, акрамя граматычнай, сэнсавую нагрузку, гэта характэрная для беларускай мовы форма некаторых лексічных катэгорыяў. Усе назоўнікі са значэннем дзеяння, адлічанага разумення, рэчыва, аб'екта і сплучных прадметаў маюць такі канчаток. З гэтага разу разумення выключаліся назвы хімічных элементаў і іх злучэнняў. Пастанова ліквідуе гэтае непатрэбнае ўскладненне: зараз усе рэчывы, у тым ліку і хімічныя элементы і іх злучэння, будуць пісацца ў родным склоне адзіночнага ліку з канчаткам -у.

Важнае ўдаскладненне робіць пастанова і ў адносінах асабовых канчаткаў дзяслоўнага ліку мае вялікае пашырэнне канчаткаў -у. Гэта не адзін з двух магчымых канчаткаў для дзяслоўнага ліку, а канчаток, які нясе поўную, акрамя граматычнай, сэнсавую нагрузку, гэта характэрная для беларускай мовы форма некаторых лексічных катэгорыяў. Усе назоўнікі са значэннем дзеяння, адлічанага разумення, рэчыва, аб'екта і сплучных прадметаў маюць такі канчаток. З гэтага разу разумення выключаліся назвы хімічных элементаў і іх злучэнняў. Пастанова ліквідуе гэтае непатрэбнае ўскладненне: зараз усе рэчывы, у тым ліку і хімічныя элементы і іх злучэння, будуць пісацца ў родным склоне адзіночнага ліку з канчаткам -у.

ДА ТЫДНЯ УКРАЊНСКАІ ЛІТАРАТУРЫ У БЕЛАРУСІ Вершы нашых сяброў

Платон ВАРАНЬКО Я з тых, хто рваў масты

Алекса ЮШЧАНКА Дарога над борам

Я з тых, хто не адседжаўся ў зямлянках
У грозны час, калі ў глухіх бары
На партызанскіх лагерных стаянках
Палалі шаланы, а не кастры.

«Пыталася у ясеня шыпшына:
— Няўжо я не прыгожая дзючым?
І стройны ясеня прашаў таў ёй вешце:
— Ты самая прыгожая на свеце»...

І страляніна ўсё не заціхала,
Забітыя жалалі, як пласты,
А вораг пер на прыступ—вал за валам...
Я быў тым самым, хто ўрываў масты...

Ты дзіўная...
Ратуў мяне...
Над Прутамі
Стаць непаларанены масты,
Па іх паўзучы нямецкі танкаў спруты.

— Усе...
Я поспіраю, бы праз завулак,
Запомніў, покуль сон паспеў змечы,
Аздобна твар яснай смялявай феі
З кароткім карабінам на плячы.

Распарадаўся мною ты,
Жывоў вадзі прынесці—прынесу я,
Травы знайсці гаючай—я знайду,
Смерць адлагнаў ліку—не спасуся,
Прывесці праз кручы—праведу.

— Усе...
Я поспіраю, бы праз завулак,
Запомніў, покуль сон паспеў змечы,
Аздобна твар яснай смялявай феі
З кароткім карабінам на плячы.

Прывесла, адшукала сэрцам верным
Траву басмеерія—корань-дзівак...
І зноў ляцелі жанчоны, фермы
Пад саім прыкарпацкі небасці
Па усіх шляхах-дарогах і паўстанках...

— Усе...
Я поспіраю, бы праз завулак,
Запомніў, покуль сон паспеў змечы,
Аздобна твар яснай смялявай феі
З кароткім карабінам на плячы.

У грозны час, калі і ён і ты
Былі ў страю,
я не шукаў зямлянкі,
Спакою не шукаў, я рваў масты.

— Усе...
Я поспіраю, бы праз завулак,
Запомніў, покуль сон паспеў змечы,
Аздобна твар яснай смялявай феі
З кароткім карабінам на плячы.

Пераклад Я. СЕМЯЖОНАВА.

Міхаліа СТЭЛЬМАХ Лірыка

Між крыламі яго якраз
Усходзіць сонейка для нас,
І зорны лье снаў ў вятрак,
Таму і хлеб мы любім такі!

— Усе...
Я поспіраю, бы праз завулак,
Запомніў, покуль сон паспеў змечы,
Аздобна твар яснай смялявай феі
З кароткім карабінам на плячы.

Сустрэч няма ўжо вецаровых,
І не спаваюць салаўі,
Твой след згубіўся ў дуброве,
Пралескай першаю завіў.

— Усе...
Я поспіраю, бы праз завулак,
Запомніў, покуль сон паспеў змечы,
Аздобна твар яснай смялявай феі
З кароткім карабінам на плячы.

Красуйся-ж, мой любімы івесе,
Напамінай мне зноў і зноў,
Што не знікае след на свеце
Дзе йшла, спыналася любоў!

— Усе...
Я поспіраю, бы праз завулак,
Запомніў, покуль сон паспеў змечы,
Аздобна твар яснай смялявай феі
З кароткім карабінам на плячы.

Пераклад Р. НЯХАЯ.

Расціслаў БРАТУНЬ Зоры над Бугам

Каб Данбаса справы
Поспех увячылаў,
Ты і сам нямала
Тут паправаў!

— Усе...
Я поспіраю, бы праз завулак,
Запомніў, покуль сон паспеў змечы,
Аздобна твар яснай смялявай феі
З кароткім карабінам на плячы.

Ты зрадніўся з шахматамі,
Тут сабры твае...
І баян твоя часта
Пра любоў пяе.

— Усе...
Я поспіраю, бы праз завулак,
Запомніў, покуль сон паспеў змечы,
Аздобна твар яснай смялявай феі
З кароткім карабінам на плячы.

А што ты без пары —
Дык твая-ж віна,
Славіцца красунямі
Наша старана...

— Усе...
Я поспіраю, бы праз завулак,
Запомніў, покуль сон паспеў змечы,
Аздобна твар яснай смялявай феі
З кароткім карабінам на плячы.

...Зоры сярэбрыстыя
Сявоніца з вадзі...
Ходзіць па-над берагам
Хлопец малады.

Доктар Струнеўскі

(Заканчэне. Пачатак на 1-й стар.)

На участку, які абслугоўвае балюня, знаходзіцца буйнае торфапрадпрыемства, некалькі калгасаў, прамысловы камбінат, дасудават. На кожным з аб'ектаў спецыялізаваны ўмовы працы, якія па-рознаму ўдзяляюць увагу на арганізм чалавека. Урач трэба ведаць прычыны прафесійных захворванняў, умець іх праіражаваць.

Прыпомніце такі выпадак. Няг у балюняк вступіла трыццацігадовая калгасніца ў пажылым стане. Высокая тэмпература, галаўныя болі, востра. Струнеўскі параіў з тэрапеўтам Верай Георгіеўнай Палжэвіч. Прышлі да вываду, што гэта страўнікава-кішачнае захворванне. Правадзіў курс лячэння, але гэта не дало ніякага эфекту. Выклікалі спецыяліста з Баруіска. Аднак і ён нічога новага не сказаў. А хвороба развілася.

Струнеўскі сеў за кнігі. У адным з папулярных выданняў аб такой хворобе, як гентаспіра. Лічыў патагенеза гістэрычнага. Ён зрабіў стараннае лабараторнае даследаванне і ўстанавіў, што ў калгасніцы якая гэта хвороба, распаўсюджваюць якую грызуны. На дапамогу прыехалі работнікі раённай санітарна-эпідэміялагічнай станцыі. Агульнымі намаганнямі хвороба была поўнасьцю ліквідавана.

Дні працы пасля таго, як Струнеўскі вярнуўся з вёскі Крукі, балюняці ацілілі. Відаць, Марголі, атрымаўшы тэарэтычныя веды, пачаў працаваць, прышлі рашучыя меры. Дасягнуў стромка пэнага паветра напоўнілі паляты і лячэбныя кабінеты.

Асабліва развіваўся работнікі радзімнага аддзялення. Самыя маленькія дзяўчынкі станцыяра, што нядаўна з'явіліся на свет, ляжалі цяпер на ложках, забіваючы ў лёгкія коўрачка. Мінута неабачна працудных захворванняў, змяніліся ўмовы догляду і харчавання дзяцей.

У аддзяленне зайшоў Струнеўскі. Яго вельмі сурова дзякувала акуршорка Волга Іосіфаўна Міхайлова. Яна дала ведаць, што ў аддзяленні ўсё ў парадку: маці і дзеці атарны.

— Цепля? — запытаў Струнеўскі.

— Вось імя. Хутка атрымае піноледа для палоты. Падрэжыце залюку, якое вам трэба абсталяванне, інструментарый... Купіце.

Акуршорка з павагай глядзела на галоўнага ўрача. Яна вярнула тэму кляцтваў і паказвала, у якіх месцах усе ведалі, што з таго дня, як ён прыехаў у балюня, многае тут змянілася. Цяпер значна лепш працаваць.

— Хто ў вас сёння вышываецца?

— Волга Іосіфаўна назвала прозвішча жаданчыні і паведала, з якога калгаса.

— Гэта не тая, што не хацела ехаць у балюня?

— Тая самая.

— Зойдзем да яе!..

У прасторым святлым пакоі ля акна раскіданы фікус. Яго шырокія зялёныя лісты схіляюцца над ложкам маладой жанчыны, якая заплятае русыя нышчыны косы.

— Добры дзень! — сказаў Струнеўскі.

— Усе жанчыны наперабой аказалі на прывітанне.

— Вось наша Марыя рытуецца сурэцна мужам, паведалі яны.

— Сын нарадзіў на яго заказу, — паржарвала Марыя і адкінула за плечы пажылы косы.

— А не хацела ў балюня, — усміхнуўся Струнеўскі.

— Прабачце, доктар, — сумелася Марыя. — Нейк боязна... Ды і сорамна... Першае дзіця!..

Шлі дні. Лёгкія замарозкі былі толькі раніцамі, а ўвечер у даху палалі зноўкі каляжыя — прадвеснікі вясны.

Поры год уносіць змены і ў дэканацы сельскіх медыкаў. За зямлю яны правялі спецыяльнае лячэнне хворых, узятых на

дыягнастычнае абслугоўванне, зрабілі прафілактычны агляд насельніцтва, абследавалі крыніцы водазабеспячэння. З ліку калгасаў калгасніцаў і калгасніц паўрававалі грамадскіх уладнаважанняў стануці на чале санітарных пастой непасрэдна ў покі. І ўсё гэта рабілася, каб папярэдзіць захворванні. Ці не таку да апошніх гады зусім зніклі маларыя, брушны тиф, трахома? Звядзены да нуля сельскагаспадарчаны траўмы, розна зменшыліся сярэд калгасніцаў прагнны па часовай непрадзюжальнасці.

Валікі змены адбыліся і ў самім пабёку. Удвоўж прамых і шырокіх вуліц сталі двух- і трохпавярховыя новыя жылныя дамы, сярэдняя школа, універмаг, сталова. Вечарамі ў вонках загараюцца аркія электрычныя агні.

Наўвясці электраэнергія дазволіла акарбыць у балюняці фізіятэрапеўтычны кабінет, абсталяваць клінічна-даследчую лабараторыю. Гэта ў значнай меры павялічыла культуру медыцынскага абслугоўвання насельніцтва, пашырыла кола лячэбнай работы.

Аднак і тут не абыйшоўся ўсё гладка. Толькі эмантыравалі кварцавую станючку, як сястра прышла да галоўнага ўрача і дала ведаць, што апарат УВЧ не працуе.

— Як не працуе? — завіўся Струнеўскі. — Новы апарат. Не можа гэтага быць. — Пераканаўшыся, што апарат спраўны, ён пачаў правярць кантакты, правалі. Неўзабаве на цыферблате загараўся маленькая чырвоная лампачка.

— Есьць, Уладзімір Алексеевіч. — Урававала ўсклікнула Людміла. — Гарыць!

— Ну, вось добра.

Урач завіў у суседнюю кабінку. Там пад кварцавым абрэменьваннем ляжала шасцідэкаватовае стэра.

— Ну, як, бабаўна, грэе? — запытаў Струнеўскі і прысеў побач з ёй.

— Ой, грэе, доктар, добра грэе, — загаварыла старая. — Пасіпну так лалала, што не гала было цярпець. А як парвала тут у вас — як рукой зняло!.. От-жа добра як! А раней хіба толькі і мог стары адгараць ўлетку на сонейку. А цяпер і ўзімку сонейка! Ой-жа дзякуй, доктарок, дарогі мой сынчочка!..

У вестыбілі амбулаторыі галоўнаму ўрачу паведалі, што яго чакае нейкая дзяўчына. Не спыняючыся, ён прайшоў праз двор, накіраваўся ў свой кабінет.

Дзяўчына ў суровай невыскай, добра апраўленай дзяўчына. Яна глядзела на Уладзіміра дзіўна і сур'ёзна:

— Я з гарэма професара. На лета м'я адкрывае некалькі адрозд п'янерскіх латер... Можна, дапамагіце нам, далі-б сваіх медыкаў?

— Задача нялёгка, — нібы прасячы прабачэння, сказаў ён. — Справа ў тым, што ў нас няма лішніх людзей!..

Дзяўчына неспрыяльна паглядзела на Струнеўскага.

— А жонка ваша, вынаходка, не медыка? — прагаворыла дзяўчына і пацярпела.

— Можна, дзе ў горадзе прадуе, маля-б прыехаць сюды на ашычанка!..

— Я і яшчэ не жанаты, — усміхнуўся Уладзімір. І жартам дадаў: — Ніяк не знайду нявесту.

— Відаць, дрэнна шукае, — сказала дзяўчына і засмілася.

— Заходзіце, калі ласка, — сказаў Струнеўскі, калі дзяўчына падала яму руку. — Мы вам, вядома, дапаможам.

Струнеўскі выйшаў на ганак і доўга глядзеў у далечыню. Лёгкі ветрык данёс з поля рожак матара.

— Дзювей лячу, а ў самага на сорцы неапохай, — усміхнуўся ён. — От як неспадзявана захворвае можна!.. Доктар зазіпаўся ў кабінет — там яго чакалі людзі.

Павел ТОРМАСАУ.

Баруіскі раён.

Письмы ў редакцыю

Пад шыльдай краны...

У самым цэнтры Смільавіч на невялікім павільёне прымацавана шыльда: «Рузненскі райспажывсаюз. Кнігі. Смільавіцкага сельскага і коўч гэты кніжны кіеў вельмі часта бывае закрыты, навоў вучнёўскай моладзі штодзінна ажурвае шыльчыным поўкругам павільёна. Тут ідзе болі гандаль фоталіптоўнікамі самага пошлага зместу. Пажылы вопытны гандляр у паішонай ватоні зывае свой «стар» не з-пад крысы, а аднастратна, шыльчына адрывае. Сто «карытка», сіметрычна наклееныя на шыльчыны паперу, спускаюцца ўніз па шыльчына кіеўка з-пад самай шыльды. «Любыя і выбіраі Тавар у наўвясці Не дорага — па рублю», — саладзавана-лейным голасам выкрывае гэты ўвясны гандляр. І рублі паўзучы у яго кішню. Тут і вядоўныя паўзучы, а побач з імі ўжываюцца «сюжеты і кампазіцыі» аб кавані і дружбе самай ганейнай і вульгарнай формі.

Часта ў Смільавіч прыязджае другі гандляр. Ён прывозіць сваіму «заказчыку» новую партыю «прадукцыі». Так яны зрабляюць немалыя грошы, карыстаючыся тым, што кіеў сельна не працуе.

Гэты фоталіптоўні робяць гаўнашныя, якія працуюць у розных арселях Мінска. Але хто ажыццяўляе кантроль за іх прадукцыя? Хто прышлі ім гэты пошылы «стыль»? Нам думасца, што мастакам Мінска і фотамайстрам вартэ звярнуць увагу на пастаўшчыкоў гэтых халтурных тавараў.

Н. ВЯРГУН.
М. СМІРНОУ.
Навучэнцы Смільавіцкага вучылішча механізацыі сельскай гаспадаркі.
Рузненскі раён.

БОЛЬШ ПРАКТЫЧНАЙ ДАПАМОГІ

Мастацкае самадзейнасць у Жалудокім раёне Гродзенскай вобласці з кожным годам набывае усё больш шырокі размах. Калі летась налічвалася ўсяго толькі 12 мастацкіх калектываў, дык сёлета іх лік узрос да 20.

Нядаўна ў раёне адбыўся агляд мастацкага самадзейнасці. У ім удзельнічала 15 калектываў, многія з іх добра падрэжывалі да агляду.

Агляд, аднак, выявіў, што ні ў адным калектыве, апроча раённага Дома культуры, няма музыкантаў-акомпаніраў. Інтэлігенцыя раёна не толькі сама не прымае ўдзелу ў аглядзе, але і не дапамагае калектывам самадзейнасці.

Дрэна паставілі да агляду кіраўнікі калгасаў імя Крунскай, імя Кірава, імя Дзержынскага, саюса «Валікае Майжыкава», якія не паклапаціліся, каб выдзеліць транспарт для вядзіння ўдзельнікаў самадзейнасці ў раёны агляду і агляду. Толькі на гэтай прычыне іх калектывы самадзейнасці не прынялі ўдзелу ў раённым аглядзе.

Дрэна падрэжываўся да агляду і раённы аддзел культуры (загальна тав. Касюк). Ён са спазненнем абвясціў аб ім мастацкім калектывам. Не былі створаны належныя ўмовы для падрэжывкі ўдзельнікаў агляду.

Раённы агляд мастацкай самадзейнасці паказаў, што аддзелу культуры і ўсім культасветработнікам трэба лепш працаваць з самадзейнымі калектывамі, больш аказваць ім практычную дапамогу.

П. БАРОДКА.

ПА СЛЯДХ НАШЫХ ВЫСТУПЛЕННЯЎ

„Страчная слава“

У змешчаным пад такім загалоўкам артыкуле («Літаратура і мастацтва» ад 27 красавіка г.г.) гаварылася аб арганізацыйных пераходах у рабоце Маладзечанскага абласнога ансамбля песні і танца. Як паведалі рэдакцыі ў Упраўлення па справах мастацтва пры Міністэрстве культуры БССР, факты, наладзеныя ў артыкуле, сапраўды мелі месца. Сёлет, пасля размеркавання на работу выпускнікоў музычных навучальных устаноў, Міністэрства культуры БССР накіроўвае ў Маладзечанск ансамбль песні і танца сем вакалістаў, двух баяністаў, што дасць магчымасць лепш наладзіць работу ансамбля.

„Мараль пані Дульскай“ на самадзейнай сцэне

Калі чытальнікаў, музыкантаў, харавыя і танцавальныя калектывы і нават аркестры можна часта сустрэць на абласных і рэспубліканскіх аглядных самадзейнасці, дык драматычныя гурты там бываюць рэдка. Аднак у апошні час Мінскі Палац культуры прафсаюзаў пачаў аддаваць сваю сцэну драматычным калектывам. Выступленне гэтых калектываў перад шырокай публікай павышае цікавасць да іх, заахвочвае саміх удзельнікаў, накіроўвае іх на шлях удасканалення майстэрства.

Рэспубліканскі Дом народнай творчасці пачаў вялікую і патрэбную справу, арганізаваўшы паказ у Мінску дзешчых спектакляў самадзейных драматычных калектываў Беларусі. Гэтае пачынанне неабходна падтрымаць.

Першы такі спектакль адбыўся нядаўна ў Мінскім Палацы культуры профсаюзаў. Баранавіцкі гарадскі драматычны калектыў паказаў п'есу польскай пісьменніцы Габрыялы Залюскай «Мараль пані Дульскай» (рэжысёр Н. Сцяпнёвіч). Магчыма, не варты было перагаварыць гэты фестывальны спектакль у пяцую старонку вуслуцна часопіса «Навука і тэхніка ў VI п'яцігоддзі». Ён сам па сабе заслугоўвае асобнага вярца, і не трэба было даваць яго «дадаткам» да негаспацы мерапрыемства.

Названая аўтарам «мяшчанскай трагікамедыяй», п'еса «Мараль пані Дульскай» па сутнасці — сатырычная камедыя, якая востра выкрывае хаўсно буржуазнага грамадства. Твор пераключыцца з гораўскай «Мяшчанскай», хопь Залюскай вырвае таму іншымі сродкамі.

У п'есе расказваецца, як мараль мяшчанства, яго асроддзе існуе, нявечны чалавек. У гэтым асроддзі ўсё дазволена: разбэшчанасць, забойства, крадзеж — «толькі-б за парог не выпаздала», як гаворыць адзін з герояў п'есы.

Цэнтральны персанаж — пані Дульскай. Пісьменніца сабрала ў гэтым вобразе найбольш тыповыя рысы прадстаўніцы мяшчанскага свету і вымела з вялікай іроніяй і вострым сарказмам. Пані Дульскай (у спектаклі Баранавіцкага калектыва іе іграе К. Соцкая) — уладарня і дэспатычная жанчына, якая кіруе ўсім у доме. Яна імкнецца падпарадкаваць усіх

сваім светлагляду. Аднак ёй гэта не ўдаецца. Кожны робіць выглад, што падпарадкоўваецца «прыстойнасцям», якія з такой заўзятасцю адстойвае Дульскай, і ў той-жа час імкнецца хопь як-небудзь вырвацца з-пад іх уплыту. Тым больш смешна выглядае сама Дульскай, асабліва ў фінале, калі, утаіўшы любоўны «грашок» свайго сына Зышкі, спрабуе як ні ў чым не была аноў камандаваць у гэтай ўжо раскіданай сям'і.

Вобраз Дульскай, магчыма, і не зусім традыцыйны, але цікава вырашаны ў спектаклі. К. Соцкая іграе Дульскую некалькі

мітуслівай, заклопачанай. Тым самым выдлучаюцца на першы план іе імкненне ўтрымаць знікаючую ўладу ў сям'і і менш аркай становіцца другая рыса іе вобраза — непахіснае ўпэўненасць у сваёй правядзе, у правільнасці сваіх маральных прынцыпаў. Выразнаму ўспрыняццю вобраза часта пераходзіць прасталінейнасць выказванняў, асабліва ў сценах са Зышкам (М. Аграновіч), Гесіяй (Э. Яноўскай) і Меліяй (Ж. Пракула).

Сын Дульскай Зышка — «спраўстуючы» менавіта. Прагнецце ён па малодсці. З узрастам усё гэта пройдзе, і ён стане такім-жа, як і яго маці. Аграновіч удала праводзіць сваю ролю, імкнучыся падрэжываць у Зышкі яго абнаваецца да ўсёго.

Ганка — адзіны светлы вобраз п'есы, вобраз прастай і мілай вясковай дзяўчыны, якая вымушана пакутаваць з-за «маралі» дульскай. Ганка (Б. Адзіноца) — ціхая, спілная дзяўчына, звычаная ў сям'і Дульскай. Усю ролю Адзіноца іграе стрымана і даволі выразна, але ў фінале спектакля пачынае шкадаваць сваю геранію, і ў выкананні з'яўляецца непатрэбнай надры і істэрычнай інтанцыяй.

Найбольш прафесійна ў гэтым спектаклі праводзіць ролю Юліасевіч Е. Абрашке-

віч. Аўтар п'есы падрэжывае прыналежнасць Юліасевіч да свету дульскай. Яна — прадурданая Дульскай, дрыя гэтага мяшчанскага свету, магчыма, толькі крыху рознайшай. Юліасевіч дзейнічае больш танна, больш замаксавана, чым Дульскай, але ў тым-жа напрамку, што і яна. Е. Абрашкевіч знайшоў прадурданую інтанцыю і выразную лінію паходні для пані Юліасевіч, раскрывае іе хітрасць, разбэшчанасць, кроўную сувязь з фарысейскім мяшчанскім светам. Асабліва ўдала праводзіць Е. Абрашкевіч фінальную сцэну, калі Юліасевіч вяртаецца ўгарады Зышкі не жаніцца з Ганкай. Ёй удаецца гэта без асаблівай цяжкасці, таму што Зышка ўжо сам шкадае аб сваім учынку. Пані Юліасевіч — Абрашкевіч больш заахвочвае парачанне Зышкі і ў душы нават рада, што ў «спрыстуючы» доме Дульскай такі скандал.

Спектакль пастаўлены Н. Сцяпнёвічам цікава. Есць у ім многа добрых рэжысёрскіх знаходак. Аднак у некаторых месцах мізансцены недастаткова прадуманы (напрыклад, у трэцім акце), у многіх выкананцаў іншы раз бываюць няправільныя лагічныя націскі. Сцэну размовы пані Дульскай з кватаранткай трэба было-б мацней апаўваваць, таму што імяна ў ёй падаюцца «прышчыпы» дульскай.

Звычайна ў канцы размовы аб спектаклі адводзіць некалькі слоў мастаку. У праграме гэтага спектакля імя мастака няма, але скажаць пра доктарытэнае вяршанне неабходна, бо яно не толькі цікава, але і разумна выканана.

Спектакль іграецца «ў сухах», для шыпалераў навока Дульскай знойдзеныя матэрыялы вельмі ўдала колеру, які добра гарманіруе з пастроем спектакля: буйныя зялёныя букеты кветак на чарвоным фоне. Зручнасць такога афармлення ў яго партатыўнасці.

Канструкцыя падвескі сукнаў ў спектаклі мае вялікую перавагу, бо дазваляе адвольна мяняць памеры павільёна і тым самым да магчымасці прыстаўваць яго да розных сцэнічных пляцовак.

Спектакль Баранавіцкага гарадскога драматычнага калектыву сведчыць аб развіцці нашай драматычнай самадзейнасці, аб тым, што рэспубліканскі Дом народнай творчасці пачаў патрэбную справу. Застаньце пажадаць добрага шпалу.

А. САННІКАУ.

На адмыку: сцена са спектакля. У ролі Зышкі М. Аграновіч, у ролі Ганкі Е. Адзіноца.

Фото І. Салавейчыка.

На адмыку: сцена са спектакля. У ролі Зышкі М. Аграновіч, у ролі Ганкі Е. Адзіноца.

Чытачы сельскай бібліятэкі

Калі Леанід Станкевіч прыняў бібліятэку Дубоўскай хатні-чытальні ў Валожынскага раёна, чытачоў было не больш трох дзсяткаў, ды і тыя наравесці індывідуальныя гурты. І воль у адзін з зімоў стэндзі з творамі мастацкай літаратуры і ілюстрацыямі да іх. Падабралі белыя кнігі і на прыродазнаўча-навуковыя тэмы: «Ці ведаеце вы, як убоўраць сябе ад інфекцыйных захворванняў?», «Гісторыя стварэння свету» і рад іншых. Разам з моладзю бібліятэкар правёў літаратурны вечар, прысвечаны творчасці Н. Остроўскага. Актыўны ўдзел у ім прынялі маладыя калгаснікі Мікалай Іёда, Іван Унучак і Ніна Пашкоў.

— А ці не пакаліў-бы ты мне пачытаць гэтую кніжку? Але бібліятэкар заўважыў, што старэйшыя калгаснікі не так ужо часта прыходзіць у бібліятэку. Таму ён вырашыў з некаторымі з іх правесці індывідуальныя гурты. І воль у адзін з зімоў стэндзі з творамі мастацкай літаратуры і ілюстрацыямі да іх. Падабралі белыя кнігі і на прыродазнаўча-навуковыя тэмы: «Ці ведаеце вы, як убоўраць сябе ад інфекцыйных захворванняў?», «Гісторыя стварэння свету» і рад іншых. Разам з моладзю бібліятэкар правёў літаратурны вечар, прысвечаны творчасці Н. Остроўскага. Актыўны ўдзел у ім прынялі маладыя калгаснікі Мікалай Іёда, Іван Унучак і Ніна Пашкоў.

— А ці не пакаліў-бы ты мне пачытаць гэтую кніжку? Але бібліятэкар заўважыў, што старэйшыя калгаснікі не так ужо часта прыходзіць у бібліятэку. Таму ён вырашыў з некаторымі з іх правесці індывідуальныя гурты. І воль у адзін з зімоў стэндзі з творамі мастацкай літаратуры і ілюстрацыямі да іх. Падабралі белыя кнігі і на прыродазнаўча-навуковыя тэмы: «Ці ведаеце вы, як убоўраць сябе ад інфекцыйных захворванняў?», «Гісторыя стварэння свету» і рад іншых. Разам з моладзю бібліятэкар правёў літаратурны вечар, прысвечаны творчасці Н. Остроўскага. Актыўны ўдзел у ім прынялі маладыя калгаснікі Мікалай Іёда, Іван Унучак і Ніна Пашкоў.

— А ці не пакаліў-бы ты мне пачытаць гэтую кніжку? Але бібліятэкар заўважыў, што старэйшыя калгаснікі не так ужо часта прыходзіць у бібліятэку. Таму ён вырашыў з некаторымі з іх правесці індывідуальныя гурты. І воль у адзін з зімоў стэндзі з творамі мастацкай літаратуры і ілюстрацыямі да іх. Падабралі белыя кнігі і на прыродазнаўча-навуковыя тэмы: «Ці ведаеце вы, як убоўраць сябе ад інфекцыйных захворванняў?», «Гісторыя стварэння свету» і рад іншых. Разам з моладзю бібліятэкар правёў літаратурны вечар, прысвечаны творчасці Н. Остроўскага. Актыўны ўдзел у ім прынялі маладыя калгаснікі Мікалай Іёда, Іван Унучак і Ніна Пашкоў.

— А ці не пакаліў-бы ты мне пачытаць гэтую кніжку? Але бібліятэкар заўважыў, што старэйшыя калгаснікі не так ужо часта прыходзіць у бібліятэку. Таму ён вырашыў з некаторымі з іх правесці індывідуальныя гурты. І воль у адзін з зімоў стэндзі з творамі мастацкай літаратуры і ілюстрацыямі да іх. Падабралі белыя кнігі і на прыродазнаўча-навуковыя тэмы: «Ці ведаеце вы, як убоўраць сябе ад інфекцыйных захворванняў?», «Гісторыя стварэння свету» і рад іншых. Разам з моладзю бібліятэкар правёў літаратурны вечар, прысвечаны творчасці Н. Остроўскага. Актыўны ўдзел у ім прынялі маладыя калгаснікі Мікалай Іёда, Іван Унучак і Ніна Пашкоў.

ку? — звярнуўся ён да Станкевіча.

— З вялікім задавальненнем, — адказаў бібліятэкар. Назваўра Леанід Антонавіч навадоў калгасніца Сямёна Галоўскага, які жадаў прачытаць «Дрыгву» Якуба Коласа. І так што з'явіўся. Часта заходзіць да сваіх чытачоў бібліятэкар, каб прынесці ім новую кніжку або проста пагаварыць аб навізых дня.

Воль у бібліятэку ўвайшла маладая калгасніца Ільнявоўскага звапа Ніна Унучак. Яна папрасіла даць ёй пачытаць брашуру Комалева аб Ільнявоўскай Карэіцкага раёна. Калі дзяўчына выйшла, бібліятэкар расказаў нам наступную гісторыю.

Год назад зьяно, дзе працуе Ніна Унучак, было адста-

вым. Дзяўчаткі слаба ведалі аграгатыку вырошчвання гэтай культуры. На дапамогу ім прышла бібліятэка. Спачатку маладым калгаснікам прапанавалі кніжку «Памятка калгаснага Ільнявоўска». Пасля дзяўчаты самі сталі чытаць літаратуру па Ільнявоўска.

Але не толькі Ільнявоўска сталі актыўнымі чытачамі сельскагаспадарчай літаратуры. У фармулары брыгадзіра трэція палыводчай брыгада Мікася Ярошкі заісанна больш дзсятка кніг па раслінаводству, па пытаных арганізацыі калгаснай вытворчасці. Шыпавіца сельскагаспадарчай літаратуры і іншыя хабаробы.

Бібліятэка цяпер налічвае больш за 300 чытачоў.

ЮНЫЯ ТАЛЕНТЫ

На Першамайскі—дэнтральнай вуліцы Магілёва—побач з Домам Советаў стаіць двухпавярховы будынак. Да яго ўваходу тышыцца «Магілёўскі Дом піонеруў і школьнікаў». Расчыненыя гасцінна даверы нібы запрашаюць зайці сюды. Присутнасць тут дзяцей—юных умельцаў—адчуваецца ў кожнай рэчы, зробленай іх працавітымі рукамі. Вы тут убачыце рознастайныя мадэлі караблёў і самалётаў, шкатулкі і вазы, дзіцячыя фотадымкі і малюнкi. Работы дзяцей захапляюць майстэрствам выканання. Глядзіш, скажам, на шкатулку, выпілаваную з дрэва, і здаіляешся дасканаламу ўзору: ён настолькі тонкі, быццам найтачэйшыя карункі.

Арыгінальнасцю задумкі і цікавым мастацкім уласцівасцю радуюць работы вучняў першай школы, разбярэў па дрэву Змітрака Гаўдзя і Міколы Демашкова, прысвечаныя VI Сусветнаму фестывалю моладзі і студэнтаў. Працуюць яны сумесна і ў сваёй творчасці стараюцца раскрыць тэмы, асабліва ім блізкія.—вобразы казак Пушкіна і баек Крылова. Перамога добра над злом, справядлівасці над няпраўдай, святла над цемрай—такі асноўны матыў гэтых твораў, поўных драматычнай напружанасці, дзіцячай непасрэднасці, удумлівага асэнсавання жыцця.

Есць песні і ў салістаў Дома піонеруў. Умець выканаць рускія народныя песні вучаніца школы № 2 Іра Сандрыгайла. Яна пранікнёна спявае «Травушку-муравушку», «Стоп ды стэй вакол», «Праху». У вучаніцы 11-й школы Ларысы Кітовіч сціхлася над класічнай і сучаснага рэпертуару. З прафесійным тактам яна выконвае «Жаданне» Шапена, «Вальс вышуканіка» з кінофільма «Розны лёс». Падлітачаму непасрэдна, з добрым гумарам спявае песню Гека з кінофільма «Чук і Гек» вучань 1-й школы Яша Катляроў.

У рэпертуары аркестра народных інструментаў—«Яваранак» Гінікі, беларускай народнай песні, песні савецкіх кампазітараў.

Тэатр лялек, які працуе пры Доме піонеруў, ажыццяўляе дзве пастаноўкі на казачныя сюжэты «Гуся» і «Каласок», падрыхтаваў калауду «Вясёлы Пятрушка».

Але, бадай, самыя значныя поспехі мае гурток выяўленчага мастацтва. Кіраўнік Эраст Іжаўлевіч Карповіч адзін за другім перакладае лісты кардову, на якія наклеены дзіцячыя малюнкi, і перад вачыма пастаўляе звымае мясціны Магілёва, віды Дняпра і гарадскіх ускарін. Малюнкаў многа, і адразу цяжка вырашыць, якія з іх лепшыя, самастойныя па задуме і вырашэнню. Вось яны акуратна раскладзены на падлозе, і з вялікага мноства вучніцкіх практыкаванняў, звычайных замалёвак і эцюдаў на некаторых міжволі спыняецца ўвага. Есць у гэтых першых спробах нягледзячы на іх, але сваё бачанне свету, свой мастацкі пошук.

Вось акварэльныя малюнкi В. Рыжкова «Новагодні дзед Мароз» і «Казка пра рыбака і рыбку» (па матывах А. С. Пушкіна). Бачачы, дзіцячыя светаўспрыманне адчуваецца ў іх. І ў гэтай бадзёрнай постаці дзеда Мароза, які з хітрай усмешкай у пыльных вусах, падперазаны поясам з кутасамі, кроць падвысокім небам па зямных прасторах, і ў згорбленым рыбаку, што пакорна стаіць на калянах, з адкрытай галавой, перад сваёй старою, і ў тым, што ў абодвух малюнках дэяныя паказана на шырокім фоне, без непатрабных падрабязнасцей.—ва ўсім гэтым відзе псіхалагічна дзіцяці, перад якімі свет пастае рамантычна ўвяселым і ціхім. Юны мастак

не спакушаецца саладкава-сентымэнтальнасцю, вельмі частай у малюнках падобнага плана. Казачныя сюжэты пад яго рукамі набываюць лёгкае гумарыстычнае гучанне.

Аляксандр Власаў імкнецца пісаць аб тым, што акружае яго ў штодзённым жыцці. Цікавы яго серыя замалёвак алоўкам «Віды новага Магілёва», акварэльны малюнак «На будаўніцтве жылга дома». Ён умець перадаць прапорцыі прадметаў і прадумана карыстаецца светаненем. Праўда, адсутнасць людзей на будаўніцтве робіць малюнак некалькі статычным, ад чаго трапіцца іх жываць.

Рагнэдзе Андрэвай больш за ўсё ўдаюцца віды прыроды, «Цеплаход на Дняпры», «Яхта», «Лодкі на прычалі», «Дняпро»—надзвычай цёплыя, паэтычныя пейзажы. Карыстаючыся алоўкам, яна ўмець паказаць тонкія адценні прыроды, перадаць частоту.

Любоў да роднага горада, да прыгожых дыяроўскіх відаў адчуваецца ў малюнках Святаляны Ціранцэвай. Запамінаюцца яе малюнкi «Баржа на Дняпры», «Новыя жыллыя дамы», «Старая гарадская ратуна (помнік XVII стагоддзя)» і «Украіна Магілёва». Асабліва каларытны апошні малюнак. На ўзгорку на фоне вяснянага неба выразна вырысваюцца сілуэты магутных дрэў. У паветры—радасць абуджэння прыроды, радасць прыходу вясны.

Самыя малыя ўдзельнікі гуртка выяўленчага мастацтва Славік Федаронка—вучань 3-га класа. Нягледзячы на свой узрост, ён паказвае сваё ўдумлівае і назіральнае мастацтва, напісаныя рад замалёвак птушак, напюрмортаў, малюнкi «Від завода» і «Дзеці лепяць снежную бабю».

Многа добрых малюнкаў і ў іншых юных аўтараў, з чымі творамі можна азнаёміцца ў Доме піонеруў. Аб іх таксама можна сказаць нямаля пахвальных слоў. Відовыця, што ў Магілёве—валікі атрад юных мастакоў. Знаёмчыся з работай гуртка выяўленчага мастацтва, пераконваешся, што ён правільна накіроўвае маладых талентаў, беручы за аснову мастацкага выхавання метады малювання з прыроды. Але хачелася б усё ж пажадаць, каб у піонеруў і школьнікаў, якія выявілі свае здольнасці да мастацтва, было больш увагі да нашых сённяшніх будняў. Аб гэтым неабходна пакаляціцца кіраўніцтву Дома піонеруў і школьнікаў і кіраўніку гуртка. Бо толькі праз тэмы сучаснасці ляжыць шлях да высокага мастацтва.

С. ГАРУСЕУ.

Магілёў.

«У пошуках маці»—карціна мастака В. Хрусталёва.

НАСУСТРАЧ ФЕСТИВАЛЮ Здольны танцавальны калектыў

Дзесяцігадовым творчым шляхам прайшоў танцавальны калектыў клуба аблпромсовета. Больш 400 канцэртаў далі за гэты час гомельскія танцоры ў калгасах, МТС, раённых цэнтрах і гарадах рэспублікі. Асабліва вялікай павагай карыстаецца калектыў у працоўных Гомеля.

Калектыў арганізаваны ў маі 1947 года. У ім налічвалася тады ўсяго 8 чалавек. Кіраўніком быў запрошаны Міхал Матушэў, які ведае сваю справу. Першы свой танец «Лявоніха» танцоры паказалі ў канцэрце 3 ліпеня 1947 года—у гонар дня вызвалення Беларусі ад фашысцкіх акупантаў. Гэтае першае выступленне адзінаццаці чалавекіх танцоры перадалі калектыў у працоўных Гомеля.

У 1948 годзе гомельскія танцоры ўдзельнічалі ў гарадскім і абласным аглядах мастацкай самадзейнасці, прысвечаных трынацігоддзю заснавання Беларускай Савецкай дзяржавы.

У калектыве вялікі рознастайны рэпертуар—беларускія, рускія, украінскія тан-

цы. Ён часта выязджае ў падшэфны калгасы імя Калініна Буда-Кашалёўскага раёна. Да пачатку канцэрта самадзейныя артысты нярэдка разам з калгаснікамі працавалі ў полі. З дапамогай кіраўнікоў і выканаўцаў быў арганізаваны калгасны танцавальны гурток.

Сістэматычныя рэпетыцыйныя заняткі прывялі калектыў да высокіх творчых поспехаў. У ім выраслі таленавітыя выканаўцы народных танцаў—Р. Акуліч, Л. Кушнарэў, М. Элькін і іншыя. З'яўляюцца працуюць над новай канцэртнай праграмай да 40-годдзя Савецкай улады, у якую, у прыватнасці, увайдзе танцавальная «Беларуская сюіта».

Л. ІВАЎЮ, матадыст Гомельскага Дома народнай творчасці.

На здымку: выступленне танцавальнага калектыўу на першамайскіх мадэстрацы ў г. Гомелі ў 1957 годзе.

Цікавая музычная кампазіцыя

На плакаце, які вісіць над сцянай, — надпіс: «Сардэчна запрашаем».

Адрываецца заслона. Перад глядачамі—прыгажэйшыя куткі роднай прыроды: сасновы ўзлесак, кронны дрэў у прамени заходзячага сонца, у далечыні—рачка, куды ні кінеш вокам—лясы, палі, лугі і кветкі.

Шансавыя дзятчкі ў нацыянальных беларускіх касцюмах хутка накрываюць сцялы. У іх радасны настрой. Вочы іскраюць шчасцем. Як жа тут не заспяваць? Само жыццё—шчаслівае і радаснае—спявае. І дзятчкі дружна зацяваюць лірычную народную песню аб каханым, аб кіпухай малодасці. Яны бяруцца за рукі і на ўзлеску пачынаюць танец-карагод.

Раптам чуюцца гукі вясёлай, бадзёрнай песні. Яны спяваюць хлопцы ў суправаджэнні баяністаў. Дзятчкі пераглядаюцца і ўсімхіваюцца.

— Хлопцы ідуць!
— Ідуць хлопцы на свята ўраджай!

Радасная сустрэча, гарачыя прывітанні. Хлопцы і дзятчкі разам спяваюць песню «Святаячняя ўраджайная».

Усе чакаюць гэсцей з Літоўскай ССР. Але нечакана ўрываецца Мікіта—вядомы калгасны вясельнік і танцор. Яго акружаюць і разам з ім хлопцы і дзятчкі танцуюць народны танец «Мікіта».

Хутка паяўляюцца літоўскія гэсці. З імі разам прыходзяць рабочыя трактарнага завода—шыфры калгаса. Гэсцей пабраўку сустракаюць. Ім падносяць кветкі. А сім-

валі калгаснік па старому звычайу сустракае іх хлебам-салом. Вітаючы гэсцей, ён раскавае аб шчаслівым жыцці ў калгасе, аб багатым ураджай.

Са словам у адказ выступае дзятчкіна з братамі Літвы. А затым усё спяваюць песні Ул. Алоўнікава «Добры дзень» на словы А. Русака і «Радзіма мая дарагая» на словы А. Бачылы.

Доўга працягваецца народнае гучанне. Калгаснікі і калгасніцы разам з гэсцямі спяваюць, танцуюць, вяселяцца. Гэсці добра выконваюць літоўскія народныя танцы. Не застаюцца ў даўгу і шыфы. Яны зацяваюць песню «Як у нас, на трактарніку», якую гарача падхлываюць калгаснікі.

Такі кароткі змест кампазіцыі «Свята ўраджай», якая падрыхтавана да фестывалю моладзі і студэнтаў Бабруйскага гарадскім ансамблем песні і танца пры клубе промкааперацыі.

Мастацкі кіраўнік Б. Шурын і М. Баршай, пастаноўшчыкі танцаў балетмайстар рэспубліканскага Дома народнай творчасці С. Грабенішчыў, акампаніатары—баяністы тт. Харытонаў, Крамябаеў і Ракіта многа зрабілі для таго, каб дабіцца добрага выканання ўсіх нумароў кампазіцыі. Практычнаю дапамогай маладому калектыўу аказвае Ул. Алоўнікаў. Кампазітар спецыяльна прыязджаў у Бабруйск для кансультацыі музычна-акаляльнай часткі кампазіцыі. Мастацкае афармленне пастаўкі з густам зрабіў мастак т. Дамарад.

А. КАГАН.

Пачатак зрабілі купалаўцы

Гутарка з народнымі артыстамі БССР С. БІРЫЛАМ

Другая «Прыбалтыйская вясня», якая пачалася 26 мая ў Вільнюсе,—новая форма абмену лепшымі дасягненнямі ў галіне нацыянальнага тэатральнага мастацтва. У гэтай свабоднай творчай справядзачы і спарніцтве тэатраў чатырох брасскіх рэспублік работнікі мастацтва Беларусі ўдзельнічаюць упершыню. Высокая чыць—адкрыць «Прыбалтыйскую вясню»—аказана Беларускаму дзяржаўнаму акадэмічнаму тэатру імя Янкі Купала.

... Па дарозе да Вільнюса купалаўцы гасцінна сустралі прадаўнікі літоўскай тэатральнай грамадскай і моладзі, які паднеслі беларускім сябрам букеты кветак і зячкі «Прыбалтыйскай вясні». Такія ж шчэляя, сардэчная сустрэча чакала купалаўцаў і вечарам 26 мая ў час першага паказу спектакля «Салавей» З. Бядулі ў памяшканні Літоўскага тэатра оперы і балета.

Паміж глядачамі і актэрамі з самага пачатку наладзіліся цесныя кантакты. І кіраўніцтва тэатра імя Янкі Купала не памылілася, адмовіўшыся ад паслуг перакладчыка, бо жыжоры літоўскай сталіцы і без перакладчыка даволі добра разумелі ўсё, што адбывалася на сцэне, і нярэдка, усхваляваныя праўдзівай іграй актэраў, дружна ім аплаздыравалі.

27 мая Літоўская студыя кінохронікі занялася сцэнай з «Салавей», а вечарам таго ж дня для працоўных Вільнюса быў паказана пастаўлены беларускі спектакль. Калі тэатральнае заслона апошні раз павінна была закрыцца перад шматлікімі гля-

дачамі, на авансцэну выйшаў работнік Міністэрства культуры Літоўскай ССР і зачытаў згад, у якім адзначалася першае выступленне Беларускага тэатра ў «Прыбалтыйскай вясні». Тут жа, у прысутнасці глядачоў, выканаўшы ролі Ул. Дзядзюшкі, К. Сянкевіч, В. Краўцоў, Б. Уладзімірскі, Л. Драздова, П. Пекур і рэжысёр спектакля Л. Рахленка былі ўзнагароджаны ганаровымі граматамі.

З вялікай карысцю для купалаўцаў прайшло 28 мая абмеркаванне спектакля «Салавей» на пасяджэнні міжрэспубліканскай тэатральнай камісіі, дзе старшынстваваў маскоўскі рэжысёр В. Канціль. На гэтай творчай канферэнцыі даволі высокую ацэнку атрымалі масавыя народныя сцэны ў «Салавей». У той жа час сцэны ў замку адзначаліся як менш удачныя. Многа добрых слоў выказвалася з поваду цікавага вырашэння асноўных вобразаў спектакля і майстэрскай ігры асобных актэраў-выканаўцаў. Крытыцы падверглася мастацкае афармленне.

«Прыбалтыйская вясня» садзейнічае абмену вопытам работы паміж асобнымі тэатральнымі калектыўамі і творча збліжае іх. І вось тут трэба сказаць: дрэнна тое, што раней часу былі адзваны купалаўцы з Вільнюса эню ў Мінск; яны не пагадзілі ніводнага спектакля суседзям. А ў гэтым была вялікая неабходнасць.

Тэатральнае свята працягваецца. Усё новае і новае спектаклі паказваюцца на заключным этапе «Прыбалтыйскай вясні».

СПЕКТАКЛЬ ШКОЛЬНІКАУ

Ля ярка асветленай рампы тэатра юнага глядачо—вядучыя Людэ Ягоравіч і Ларыса Жураўская—вучаніцы шостага класа.

Царь с паршцею протіслася. В путь-дорогу снарядился... Так пачаўся спектакль «Казка аб мёртвай царэўне і сямі асілках» у выкананні вучняў чввёртых, п'ятых і шостых класаў 16-й школы горада Мінска.

Перад люстэркам сваёвольнае ганарлівае царыца. Ролі царыцы і люстэра выконваюць сёстры-близняты, вучаніцы п'ятага класа Люба і Наталія Беларусыя.

Люстэра—Наталія настолькі дэкладна перадае міміку і рухі царыцы, што міжвольна пачынаеш думаць, быццам гэта сапраўднае адлюстраванне. Вельмі добра прадуманы і іншыя эпі-

зоды казкі. Каралевіч Елісей (Нэла Міценкіч) шукае царыцуню-вясцуню. Цікава задумана гэтая сцэна. Вось чароновае сонца, усё ў іскрыстым блыску і ззянні, падмацацца з-за гары... Не, не бачыла яны царыцуню, вось месяц бледны—пазалаваны ражак... Не, не бачыў і ён прыгажуні.

Віхурай урываецца на сцэну вешер буйны—вучаніца шостага класа Рыта Жыгучова. Вешер дапамагае Елісею знайсці вясцуню.

Многа непасрэднай цікавасці ў выкананні ролі царыцуні вучаніцы шостага класа Галінай Фандзевыя. Яе царыца—разумная і адданая руская дзятчкіна.

Трэба сказаць, што ўсе вучні—удзельнікі спектакля вельмі старанна і настольківа на працягу п'яці месяцаў пад кіраўніцтвам настаўні-

Б. БРОНІНА.

Ушанаванне юбіляра

30 мая адбыўся ўрачысты вечар, прысвечаны 25-годдзю рускага дзяржаўнага драматычнага тэатра БССР імя Горькага.

Юбіляраў прыйшлі вітаць дзеянцы мастацтва рэспублікі, работнікі і служачыя розных прадпрыемстваў сталіцы, студэнткі і выкладчыкі навучальных устаноў.

Вечар адкрыўся ўступным словам старэйшай артыстка тэатра А. Абухавіч. Піонерскія падносіцы юбілярам букеты жывых кветак, гарача віншуюць калектыў самай маладыя яго глядачы і прыхільнікі—навучцы Мінскага субарэаўскага вучылішча.

З дакладам аб 25-гадовым творчым шляху тэатра выступіў галоўны рэжысёр В. Фёдарав.

Міністр культуры БССР Г. Я. Кісялёў зачытаў Указ Прэзідыума Вярхоўнага Со-

вета Беларускай ССР аб ўзнагароджанні тэатра Ганаровай граматай і пажадаў калектыўу новых творчых поспехаў.

Віншавальныя адрасы тэатру былі паднесены ад Міністэрства культуры БССР, ад тэатра імя Янкі Купала, оперы і балета, імя Якуба Коласа, юнага глядача, ад саюзаў кампазітараў, мастакоў, пісьменнікаў, ад шматлікіх прадпрыемстваў, вышэйшых навучальных устаноў, партыйных і комсомольскіх арганізацый горада, Беларускага тэатральнага таварыства і інш.

На вечары зачыталіся асобныя тэлеграмы, якія паступілі ў адрас юбіляра ад вядучых тэатраў краіны, ад буйнейшых майстроў сцэны і ад шматлікіх глядачоў.

Пасля ўрачыстай часткі быў дэдаваў лікі святочны канцэрт.

Першыя беларускія оперы

(Заканчэнне. Пачатак на 3-й стар.)

вае яго, усёе ярка і цікава карыстацца асобнымі інструментамі. З аркестровых эпізодаў найбольш багаты ўступ да чарвэртага акта. У ім удаля ўноўлена каля святонічных урочышчасцей. Сярод сімфанічных карцін асабліва вызначанае ўвердурэ, напісаная ў форме санатнага аэдра. У кудымінаці магутна гучыць лірычная тема дзета Марысі і Міхася. Шкада толькі, што гукавая перагрузка часам надае поўную аднастайнасць музыцы.

Менш каларытна дзугарадныя персанажы оперы—Закраўскі, Анішчук, бацька Марысі.

Опера «Міхась Падгорны»—музычная драма народна-герачінага характара. Разам з тым лепшыя, сапраўды паэтычныя старонкі оперы сведчаць аб наўнасці ў першым оперным творы кампазітара лірыка—псіхалагічных інтанацый, што асабліва зблізіла яго з паэзіяй Петруся Броўкі.

Выдатны талент опернага кампазітара паказаў у сваім першым творы і А. Багатыроў. Яго опера «У пущах Палесся» (лібрэта Я. Рамановіча, рэжысёр І. Шляпяноў, дырыжор Н. Грубіч, мастак С. Нікалаў) была напісаная па матывах апавесці «Дрыгва» Я. Коласа. У творы адлюстраваны барацьба беларускіх партызан у гэты гомаландзкі вайны, пачатак станаўлення Савецкай улады на Палессі. Герой оперы—камандзір партызанскага атрада Тарас (яго прыватнік—дзед Талаш) і сын Андрэй—разам з налітычным кіраўніком Кузьмічам арганізуюць грознае ўвагу супраць ворагаў.

У аснове музыкі—інтанацыйная самабытная беларуская народная песня. Значнае майстэрства кампазітара раскрываецца ў індывідуальных партэртах герояў, у масавых харавых эпізодах і аркестровай музыцы.

Музычная драматургія оперы характэрна канфліктнасцю развіцця. Кампазі-

тар шляхам драматычнага кантрасу супастаўляе масавыя эпізоды з лірычнымі спонамі. Ярыкі старонкі партытуры «У пущах Палесся» прысвечаны лірыцы, абмазбэўчы асабівых перажыванняў герояў. Есць і цікавыя харавыя эпізоды. Асабліва выразны хор партызан у апошняй (шостаў) карціне оперы. Тут інтанацыйныя сядзачкіх песень з'яўляюцца з беларускімі папэўкамі, што надае асаблівую велічнасць хору. Народ выступае як актыўная сіла. Калі ў пачатку ён маўкава пакутуе, то ў далейшым паказаны ў дзеянні, у актыўным станаўленні да жыцця і барацьбе за яго пераўтварэнне.

Галоўныя вобразы—Аўгіння, Андрэй, Кузьміч, Тарас—маюць выразныя музычныя характарыстыкі. У арцы Аўгінні (першая дзёя) глыбока раскрытыя яе перажыванні, усхваляваны настрой, смутак на любові Андрэю. Добра напісаная аркестравае суправаджэнне дапамагае ў ваяльній партыі ярчай перадаць драматычныя пачуцці жанчын. Калі першая арцы поўная смутку, адчування асуджанасці, то ў апошняй сцэне ваяльня партыі ў адпаведнасці з падзеямі набывае герачіныя рысы. Гэты вобраз дадзены ў развіцці і арганічным змястоўнай музычнай драматургіі оперы.

У адрозненне ад Аўгінні, характарыстыка Андрэя больш статычная. Яго станаўленне і пераўтварэнне ў сапраўды народна-герачіны вобраз акрэслены ў музыцы менш ярка. Арцы ў турме лірычна, поўная смутку па Аўгінні, а мужыня, больш актыўныя інтанацый адчуваць у яе сярэдняй частцы.

Вобраз Кузьміча самабытны. Ён найбольш поўна раскрываецца ў арцы «Люблю я прыволае шырокіх палёў». Шырока напеўная мелодыя жыва малое настрой Кузьміча, яго любоў да прыроды. Гэта пранікнёная арцы-маналог глыбока патрыятычна на сваёй накіраванасці. Яна пераканаўча паказвае лірычны на-

строй Кузьміча, яго глыбокую чалавечнасць. Не менш выразна дадзена характарыстыка партыянага работніка, палітычнага кіраўніка партызан. Спектакль атрымаў станоўчую ацэнку грамадскасці. «Праўда» пісала: «Дрыгва» («У пущах Палесся») — знатны твор мастацтва... Але значнае новае оперы выхозіць за межы беларускага мастацтва. «Дрыгва» можна паставіць у адзін рад з лепшымі савецкімі операмі».

Найбольш яркае ўвасабленне ў спектаклі Беларускага опернага тэатра атрымаў вобраз Кузьміча (артыст М. Дзянісаў). Гэта была ўдумлівая работа саліста, які ўпершыню выступаў у ролі большзрэйша—станаўчага героя нашага часу.

Кузьміч—рабочы-комуніст, якому партыя даручыла кіраваць партызанскім рухам на Палессі ў тылу інтэрвэнтаў. Арцы «Люблю я прыволае шырокіх палёў» надае герою пэлымі і шчыраць і зрабілася асноўнай у вобразе Кузьміча—Дзянісава.

Кузьміч Дзянісава—яры вобраз падпольшчыка—арганізатара мас, які моцна любіць жыццё, змагаецца за ўсё свабоднае і радаснае ў ім, палымана ненавідзіць тых, хто стаў уноперак шляху народа да шчасця.

Народны паэт рэспублікі Язуб Колас пісаў, што «вобраз Кузьміча ў спектаклі прадстаўляе найбольш ярка». Такія ж ацэнка рабочае артыста была дадзена і ў газеце «Праўда»: «Просты, натуральны і глыбокі вобраз большзрэйша Кузьміча (М. Дзянісаў)».

Чароўная лірычная музыка таксама выдатна гучыць ў партыях Аўгінні ў выкананні арцысткі С. Друкер і Андрэя (саліст В. Лапіч).

Яры сцімычын партэрт Саўкі стварыў таленавітыя салісты П. Засецкі і І. Валочніч.

На першай дэкадзе беларускага мас-

тацтва ў Маскве (1940) опера А. Багатырова атрымаў шырокае прызнанне сталічнага слухача.

Значным поспехам карыстаўся таксама опера «Кветка шчасця» А. Туранкова. У аснове яе—народная легенда пра кветку папарці, якая расвітае ў ноч на Івана Купала і прыносіць шчасце тым, хто валодае ёю. У оперы (першы тэатр